

STATISTICKÝ ÚŘAD MÁ MODERNIZOVANÉ A ÚSPORNÉ SÍDLO

str. 10-11

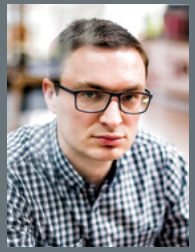
▶ ČESKO NA VLNĚ **SOLÁRNÍ RENESANCE** str. 6

▶ MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ DÁ **PŮL MILIARDY NA VOUCHERY** str. 9

▶ **NÁVRAT PŘÍRODNÍCH** TEXTILNÍCH BARVIV str. 26

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

únor bílý, pole sílí, únorová voda pro pole škoda. Pranostiky jsou koncentrací lidové moudrosti, bohužel dneska už neplatí, protože doba se změnila a s ní i počasí. I když na Medarda prší, rozhodně po něm nenásleduje čtyřicet dnů kapání. A kdo by dnes vymýšlel pranostiky, když máme přesné meteorologické měření

a tak. Leda nějaké obecnější: Tlaková níže, k dešti je blíže. Přichází k nám cyklóna, šup peřiny z okna.

Dost rýmování a pojďme na únorový obsah. Když hodně svítí slunce, mají někteří radost a některým je horko, každopádně to oceňují majitelé fotovoltaických elektráren. Řady lidí rozradostněných vyšším výkonem při slunném počasí rozšířil například Chrudimští, kteří dají FVE na střežích škol. Panely budou mít také v Nemocnici Na Homolce. Není to tak, že když zalezne slunce, na operačních zhasnou světla. Díky přidanému zdroji energie a další modernizaci ušetří nemocnice desítky milionů korun. Svě o tom vědí i na Českém statistickém úřadě, kde už fotovoltaiku a celou sadu dalších opatření mají. A je statisticky dokázáno, že slunce vyjde každé ráno.

Rozvoji slunečních elektráren se týká i komentář ministra životního prostředí Petra Hladíka, který shrnuje přínosy pro společnost a průmysl a dotýká se také budoucnosti fotovoltaiky v Česku.

Budoucnosti se týká také Operační program Spravedlivá transformace, o kterém píšeme hned v několika článcích. Strategický projekt podpoří dění v Karlovarském kraji, o transformaci uhelných regionů se bavila také Rada evropských ministrů životního prostředí.

Věnujeme se nejen slunci, ale i vodě, a to na konkrétních projektech. Obec Herálec chrání protipovodňová opatření a u Kutřína vznikne suchá nádrž, která pomůže při regulaci vodního toku.

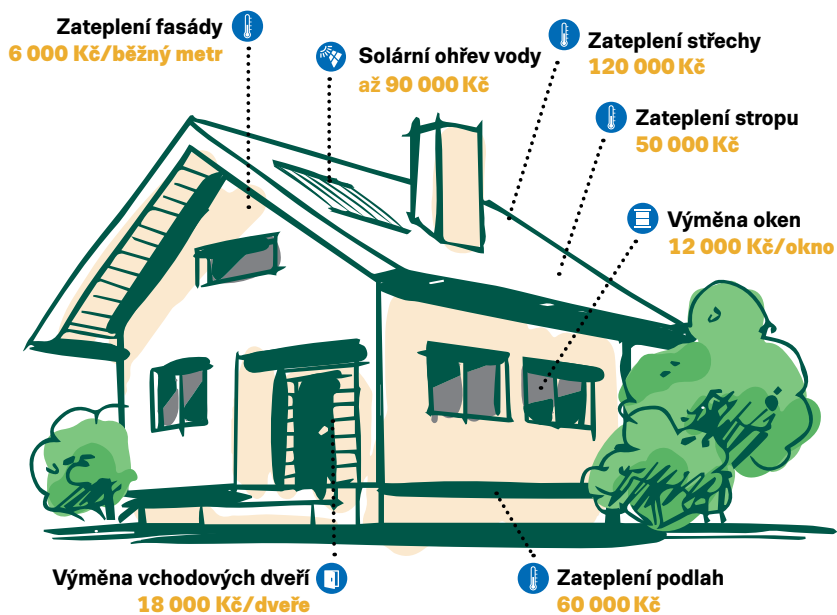
V únorovém vydání toho najdete ještě více.

Příjemné čtení přeje

JAN RÖDLING
šéfredaktor

► Příjem žádostí o dotace z NZÚ Light pro domácnosti s nižšími příjmy je opět otevřen

Od poloviny ledna mohou o zálohovou dotaci **ve výši až 240 tisíc korun** z programu Nová zelená úsporám Light vedle seniorů a příjemců invalidního důchodu a příspěvku na bydlení **nově žádat i domácnosti pobírající přídatky na děti.**

Státní fond životního prostředí ČR spustil po krátké provozní přestávce příjem žádostí o dotace na snadné a rychle proveditelné zateplení fasád, střežích, stropů a podlah, výměny oken i vchodových dveří a instalaci solárního ohřevu vody v úspěšném programu Nová zelená úsporám Light. Program, spuštěný v lednu minulého roku jako součást vládní pomoci domácnostem obzvláště ohroženým energetickou chudobou, oslovil 56 tisíc žadatelů s nižšími příjmy, kteří díky štedré finanční podpoře významně sníží výdaje na bydlení.

„Nová zelená úsporám Light je jednoznačně úspěch, cestu k dotaci si našly desetitisíce zájemců z celého Česka, dosud jsme jim vyplátili 6 miliard korun. Parametry programu, nastavené s ohledem na finanční možnosti oprávněných žadatelů, umožnily realizaci zateplení a instalaci ekologického a úsporného ohřevu vody i nejzranitelnějším domácnostem, které nejvíce pocítily skokový nárůst cen energií,“ uvádí ministr životního prostředí Petr Hladík a dodává: „Podpora seniorů a domácnos-

tí s nižšími příjmy bude i nadále pokračovat, finanční prostředky z Modernizačního fondu nabídneme více zájemcům. Okruh oprávněných příjemců dotace rozšíříme o rodiny, které pobírají přídatky na děti.“

Nové programové období přináší úpravu některých parametrů u podporovaných opatření a zpřesnění podmínek pro poskytnutí dotace. „Pro žadatele se v zásadě nic nemění, finanční prostředky dostanou zálohově předem a dotace může pokrýt až 100 % výdajů. Uprášení se týká zejména technických parametrů realizovaných opatření. Klademe větší důraz na to, aby realizovaná opatření splňovala požadavky na budoucí úspory energií i na dodržení požadovaných bezpečnostních norem,“ vysvětluje Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

V novém programovém období se zpřesňují požadavky na kvalitní montáž oken a dveří, aby byly v souladu s normou ČSN 74 6077, naopak v případě zateplení bude možné zohlednit stávající zateplení a tím snížit nároky na tloušťku nově instalovaného izolačního materiálu.

Foto: Shutterstock.com/Syrovada Photography

V případě solárního ohřevu vody budou v závazných podmínkách přesněji definovány nároky na instalované systémy. Požadována bude větší plocha termických solárních panelů (minimálně 2,5 m²) a vyšší minimální instalovaný výkon (2,5 kWp) fotovoltaických panelů. V případě termického i fotovoltaického systému bude povinná ochrana proti opaření. Přepnutí na bivalentní zdroj ohřevu v případě nedostatečného výkonu solárního systému bude automatické (nikoliv manuální). Solární systém bude nově možné instalovat s novou akumulací nádrží nebo ho připojit k již existujícímu bojleru.

Stejně jako v předchozím období budou mít žadatelé k dispozici rozsáhlou síť poradců z místních akčních skupin (MAS) a energetických konzultačních a informačních středisek (EKIS a M-EKIS). Poradci je provedou celým procesem: od vytipování vhodných opatření přes pomoc s podáním žádosti, přípravu potřebných dokumentů k žádosti a asistenci při jednání s realizační firmou až po doložení realizace. „Poradenská síť se neustále rozšiřuje, pokrývá celou republiku, takže každý zájemce o dotaci pro domácnosti s nižšími příjmy najde odborného poradce v blízkosti svého bydliště. V našem seznamu na webu je již 627 registrovaných zástupců MAS a EKIS, kteří splnili podmínky pro poskytování poradenství NZÚ Light,“ připomíná Petr Valdman. „Zájemci by měli maximálně využít služeb těchto poradců, a to nejen při administraci žádosti. Žada-

telům doporučujeme, aby s poradci konzultovali i dodavatelské smlouvy a zejména smlouvy o instalaci solárních systémů ještě před jejich podpisem, aby nedocházelo k zneužití obzvláště zranitelných skupin obyvatelstva,“ upozorňuje a doplňuje: „Na stránkách programu najdou jak žadatelé, tak poradci a konečnými i dodavatelské firmy příručky k jednotlivým opatřením i spotřebitelská desatera správné instalace fotovoltaických a solárních systémů.“

Státní fond životního prostředí ČR přijal od ledna minulého roku bezmála 56 tisíc žádostí za více než 6 miliard korun v programu Nová zelená úsporám Light.

„Téměř polovina příjemců zálohové dotace už renovaci svého domu zrealizovala a značné úspory energií pocítí ještě v této topné sezóně. Pokud využili nebo výhledově využijí i kotlíkové dotace a vymění neekologický zdroj tepla například za tepelné čerpadlo, jejich bydlení bude nejen úsporné, ale i ekologické. Věřím, že nová etapa NZÚ Light pomůže dalším tisícům domácností ohrožených energetickou chudobou,“ uzavírá Petr Hladík. Dotace až 240 tisíc korun může pokrýt až 100 % způsobitelných výdajů na zateplení fasády, střežích, stropu a podlahy, výměnu oken i vchodových dveří a na solární fotovoltaický nebo termický ohřev vody. Úspěšní žadatelé získají finanční prostředky předem a na renovaci mají celý rok.

Podrobné podmínky NZÚ Light, formuláře požadovaných zpráv a potvrzení i příručky k jednotlivým opatřením a spotřebitelská desatera najdou zájemci na webu novazelenausporam.cz. ●

Poradenská síť se neustále rozšiřuje, pokrývá celou republiku, takže každý zájemce o dotaci pro domácnosti s nižšími příjmy najde odborného poradce v blízkosti svého bydliště. V našem seznamu na webu je již 627 registrovaných zástupců MAS a EKIS, kteří splnili podmínky pro poskytování poradenství NZÚ Light.

ECHO

Tachov instaluje polopodzemní kontejnery

Tachov instaluje po městě jedenáct velkoobjemových podzemních zásobníků na směsný komunální odpad a na tříděný odpad. Hotov je zatím první na sídlišti Východ. Podle města budou mít kontejnery estetické i praktické dopady. Zvýší se objem uloženého odpadu a sníží se četnost vývožů, a tudíž budou nižší náklady na svoz. Na projekt za 11 milionů korun požádalo město o dotaci z Operačního programu Životní prostředí, mělo by dostat 50 % nákladů. Pokud dotace nezíská, tak je schopno dělat dvě tři „hnízda“ ročně za vlastní prostředky. S dotací vybuduje všechna najednou, uvedl zástupce města. První kontejner byl instalován v lednu v ulici Zářečná.

Opavské seniorcentrum má střešní zahradu

Oprava terasy a revitalizace zimní zahrady. To byl základní záměr stavebních úprav na budově Seniorcentra v Rolnické ulici. Poté co byl u stávající střežích terasy posouzen stav jako nevyhovující, zrodil se nápad přeměnit místo na klidovou zónu s možností procházky či odpočinku klientů zařízení. Dominantou střešní zahrady, kterou tvoří půdorysné půlkolo, je extenzivní zelený záhon, uprostřed něhož je vybudován chodník z terasových prken navazující na velkoformátovou dlažbu u vstupů z budovy. Nově byly osázeny květiny a skalničky, barevné květiny porostou v kamenných velkoobjemových truhlících a skalničky vytvoří zelený koberec přímo na střeše. Město využilo dotaci z Norských fondů.

Mnichovo Hradiště připravuje modernizaci sportovní haly

Rada města schválila zadání pro zpracování studie snížení energetické náročnosti a modernizace sportovní haly BIOS v Mnichově Hradišti. Tento sportovní areál, hojně využívaný jak základní školou, tak místními sportovními oddíly, by se tak měl výhledově dočkat zvelebení. Studii po jejím vypracování město využije při žádosti o dotaci z Operačního programu Životní prostředí. Cílem je získat finanční prostředky na energeticky úsporná opatření. Spolu se snížením energetické náročnosti klade město důraz i na obnovu dožilých konstrukcí a sítí či na možnost celoročního užívání sportovní haly.

► Průmysl, města i státní správa podporují zrychlení renovací budov v Česku

Závěrečný, osmý kulatý stůl evropské iniciativy „Smart Finance for Smart Buildings“ nedávno svedl dohromady více než padesát zástupců průmyslu, odborníků, státních a samosprávných institucí, aby společně diskutovali o padesáti opatřeních urychlujících renovace budov v Česku.

Diskuse se zaměřila na klíčová témata, jako je připravenost českého stavebnictví na očekávanou renovační vlnu, rozvoj energetických služeb a využití finančních nástrojů. Navrženým opatřeními vyjádřili podporu klíčoví hráči ve financování a realizaci projektů energetické účinnosti. Úspěchem iniciativy kulatých stůlů také je, že řada identifikovaných opatření se již realizuje.

Připravenost českého stavebnictví

Jedním z hlavních bodů diskuse byla připravenost českého stavebnictví na očekávanou renovační vlnu. Každoroční odchod více než 12 000 pracovníků ze stavebnictví, přičemž příliv nových pracovníků není dostatečný, zdůraznil potřebu zdvojnásobit výkon tohoto odvětví. Aby se dosáhlo cílů renovační vlny, bude ve stavebnictví klíčové využít inovace a digitalizaci.

Rozvoj energetických služeb

Dalším důležitým tématem byl rozvoj energetických služeb se zárukou úspor (EPC) a jejich využití v organizačních složkách státu, obchodování s flexibilitou a rozvoj energetických společenství. Diskutované opatření má překonat administrativní bariéry, které dosud bránily dalšímu rozvoji těchto služeb. Zástupci diskutovali o možnostech, jak efektivně využívat EPC ve prospěch udržitelného rozvoje.

Využití finančních nástrojů

Další důležitý aspekt diskuse se týkal využití různých typů finančních nástrojů včetně

garancí, zvýhodněných úvěrů a zelených dluhopisů. Účastníci kulatého stolu se shodli, že posílení těchto nástrojů může zvýšit zapojení soukromého kapitálu a přispět ke zjednodušení administrace podporovaných projektů. S ohledem na nedostatek komplexních renovací podporovaných dotacíními tituly je posílení finančních nástrojů klíčové pro urychlení renovací v Česku.

Podpis Zelené dohody a budoucnost kulatých stůlů

Závěrečný kulatý stůl vyvrcholil, když zástupci klíčových institucí, tedy Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, Státního fondu životního prostředí ČR, Svazu měst a obcí ČR a Aliance pro bezemisní budoucnost, podpírali symbolickým podpisem svých ředitelů a ředitelů cestovní plány Zelené dohody pro sektory průmyslových budov, bytových a nerezidenčních budov a městské infrastruktury. Tím položili základ další spolupráce na realizaci navržených opatření.

„Téma zrychlení podpory renovace budov v Česku rezonuje i na Ministerstvu průmyslu a obchodu, které prostřednictvím Národního plánu obnovy alokovalo prostředky na komponenty, ze kterých podporuje projekty určené na obnovu a renovaci budov,“ říká vrchní ředitel Sekce fondů EU Marian Piecha.

Jana Morávková, ředitelka Aliance pro bezemisní budoucnost, zdůrazňuje: „V Česku se renovuje jen jedno procento budov ročně. To je s ohledem na nové cíle Evropské unie, které chtějí zlepšit energetickou účinnost a snížit emise, velice malý počet. Proto jsem velice ráda, že se Aliance pro bezemisní

budoucnost stala signatářem velice důležité deklarace o pokračování kulatých stůlů. Je neocenitelné se nad těmito tématy potkávat a hledat způsoby, jak a kdy stanovených cílů dosáhnout. Pokud totiž budeme investovat do energetické účinnosti budov, bude to pro nás znamenat nejen snížení produkce CO₂, ale také reálnou finanční úsporu a vyšší komfort.“

„Za SFŽP ČR jsem velmi rád, že jsme se mohli iniciativy Smart Finance for Smart Buildings aktivně účastnit, a svým podpisem jsem dnes potvrdil využitelnost opatření pro nastavování programů týkajících se energetických úspor a využívání obnovitelných zdrojů energie, které máme v gesci. Celá řada opatření je i výzvou do blízké budoucnosti a těším se na další spolupráci,“ uvedl Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR.

„Je nutná celková změna paradigmatu v myšlení celé společnosti, aby jednotlivci lépe podporovali a motivovali vedení svých obcí k energetické soběstačnosti,“ dodává Radka Vladyková, ředitelka SMO ČR.

Zástupci konsorcia se zároveň zavázali k budoucímu pokračování kulatých stůlů Green Deal for Buildings, což naznačuje dlouhodobý závazek k udržitelnému rozvoji prostřednictvím inovativních řešení, financování a spolupráce mezi různými sektory.

Celkově lze říci, že závěrečný, osmý kulatý stůl přinesl důležitou otevřenou diskusi a ukázal, že spolupráce a inovace jsou klíčovými faktory v dosahování udržitelného rozvoje a urychlení renovací budov v Česku. Potvrzením úspěchu kulatých stůlů je také to, že řada navržených opatření se již začíná realizovat a cestovní plány Zelené dohody tak jsou živou a uplatňovanou strategií, která neskončí „v šuplíku“. ●

O PROJEKTU

Projekt Zelená dohoda pro budovy (Green Deal for Buildings) je součástí celoevropské iniciativy financované z programu Horizon 2020. V rámci projektu bude v Česku a na Slovensku zorganizováno osm kulatých stůlů za účasti odborníků ze soukromého i veřejného sektoru, na kterých budou prezentovány a projednávány nedostatky implementace energetických úspor, které limitují či omezují efektivitu veřejného financování a zapojení soukromého kapitálu. Společně budou hledány možnosti, jak ovlivnit národní politiku s cílem podpořit implementaci opatření. Konkrétně budou vypracovány cestovní mapy, akční plány a pokyny, na jejichž základě budou navržena opatření krátkodobá, střednědobá a dlouhodobá. Současně se předpokládá vznik zásobníku projektů, které lze efektivně financovat. Na projektu se podílí devět partnerských organizací z Česka a Slovenska.

► Padesát opatření pro dosažení cílů energetické účinnosti a dekarbonizace

Česko stojí před výzvou zrychlení renovací budov, aby dosáhla ambiciózních cílů energetické účinnosti a dekarbonizace. Ročně projde komplexní renovací pouhé 1 % budov, což je nedostatečné tempo v porovnání s požadavky nedávno aktualizovaných směrnic o energetické účinnosti a o energetické náročnosti budov, které zdůrazňují potřebu zdvojnásobení tempa renovací.

Nově přijatá směrnice o energetické účinnosti (EED) požaduje snížení spotřeby energie v budovách nejméně o 1,9 % ročně. To představuje zpřísnění oproti původní verzi směrnice. Česko dosud povinný cíl zvyšování úspor energie v budovách neplnilo.

Nově přijatá směrnice o obnovitelných zdrojích (RED) požaduje snížení emisí skleníkových plynů o 55 % do roku 2030. Nejnovější směrnice o energetické náročnosti budov (EPBD IV) definuje budovy s nulovými emisemi a požaduje zvyšování energetické účinnosti nejméně kvalitních stávajících budov. Tato opatření vytvářejí komplexní rámec pro dosažení udržitelného a bezemisního prostředí.

„Pro Česko je nyní podstatné učinit kroky k udržitelnější budoucnosti, a to zejména v oblasti energetické účinnosti budov. Právě proto Ministerstvo životního prostředí letos rozšířilo stávající výzvy z investičního programu Nová zelená úsporám. Je to rok od vypsaní výzvy NZÚ Light, která je určena pro seniory a nízkopříjmové domácnosti na dílčí renovace. Podporu již dostalo téměř 53 tisíc žadatelů. V září se navíc otevřel podprogram Oprav dům po babičce, který je určen především pro rodiny na komplexní renovace starších domů. Pro veřejný sektor aktuálně běží výzvy z Operačního programu Životní prostředí a další se otevrou z Modernizačního fondu. V podpoře chceme pokračovat i nadále, v Národním klimaticko-energetickém plánu jsme si stanovili cíl roční míry kvalitních renovací na 3%,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík. „Spolupráce mezi různými sektory a hledání inovativních řešení jsou klíčovými prvky tohoto úsilí. Věřím, že tato událost poskytne podněty a inspiraci pro budoucí kroky, které povedou

k urychlení renovací a dosažení cílů udržitelnosti v oblasti energetiky,“ dodal.

V reakci na tyto výzvy byly před dvěma lety založeny tzv. národní kulaté stoly, kde se scházejí odborníci z různých odvětví, včetně stavebních podniků, finančních institucí, energetických firem, státní správy a akademické sféry. Cílem těchto setkání bylo nalézt inovativní přístupy k financování a renovacím budov, které povedou k vyššímu tempu a efektivnějšímu využití dostupných zdrojů.

„Úspory energie nejen v budovách, ale i ve výrobních halách mají obrovský potenciál pro snížení emisí CO₂. To platí zejména v tuhých mrazech, kdy energie, které v zimních městcích ušetříme zateplením budov, neumíme jednoduše nahradit obnovitelnými zdroji. Přitom právě zateplení budovy přináší úsporu na vytápění, která se ekonomicky vyplatí nejvíce,“ dodává Marian Piecha, vrchní ředitel Sekce fondů EU Ministerstva průmyslu a obchodu, který se několika kulatých stůlů osobně zúčastnil.

Výsledky dosavadních kulatých stůlů, kde bylo projednáno více než padesát konkrétních opatření, byly představeny na slavnostním kulatém stole 11. ledna 2024.

Petr Valdman, ředitel Státního fondu životního prostředí ČR, vnímá tuto událost jako důležitý krok k nalezení praktických řešení pro dosažení cílů energetické účinnosti a dodává: „Závěrem této diskuse o zrychlení renovací pro energetickou účinnost v Česku je naléhavá potřeba spojení sil a inovativního přístupu. Klíčovou zprávou, kterou chceme předat, je, že výzvy spojené s dosahováním energetických cílů nelze překonat izolovaně. Spolupráce mezi veřejným sektorem, soukromými firma-

mi, akademickou obcí a občanskou společností je klíčem k úspěchu.“

Tato událost není pouze prezentací konkrétních opatření, ale také výzvou k aktivnímu zapojení všech zainteresovaných stran. Přijmeme proto tuto příležitost jako impuls k jednotnému úsilí, které povede k vytvoření udržitelnějšího a energeticky efektivnějšího prostředí v Česku. Společně můžeme dosáhnout změn, které nejenže přinesou ekonomické výhody, ale také pozitivně ovlivní životní prostředí a kvalitu života nás všech. ●

► Chrudim dá fotovoltaiku na střechy čtyř škol

Radnice v Chrudimi zahájila soutěž na dodávku fotovoltaických elektráren na střechy čtyř základních škol. Proud by měly začít dodávat ještě letos.

Projektová hodnota celé zakázky je zhruba 7,7 milionu korun. Po vysoutěžení se budou elektrárny instalovat v druhé polovině letošního roku tak, aby byly hotovy do konce listopadu, uvedlo vedení města.

Největší elektrárna bude na škole U Stadionu s výkonem 68,88 kW. Další budou

na základních školách Dr. Jana Malíka, Dr. Peška a Sladkovského a budou mít výkony od 24,6 do 76,26 kW. Cena obsahuje kromě fotovoltaických panelů i nosné konstrukce, kabelová vedení, síťové inventory, rozvaděče a přijímače hromadného dálkového ovládání a další komponenty.

Město se tímto způsobem snaží snížit náklady na spotřebu energie. Pro fotovoltaiky chce využít dotace z Modernizačního fondu. Chrudim začala instalovat fotovoltaické elektrárny již dříve. Jsou umístěny na budovách úřadu, základních a mateřských škol, technických služeb, Chrudimské besedy nebo plaveckého bazénu. Panely na tribuně letního atletického stadionu zásobují také sousední zimní stadion a krytý bazén s koupalištěm. ●

Česko na vlně solární renesance

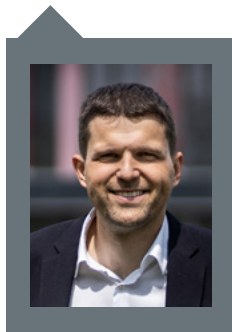
Rozumná podpora obnovitelných zdrojů umožní přístup k levné a bezemisní energii

Levná energie bez stopy kouře? Česko ko-
lečně ukázalo, že umí rozvíjet zelenou
energetiku s rozumně nastavenou podporou.
Vláda Petra Fialy se zavázala, že rehabilituje
fotovoltaiku a pomůže ke vzniku alespoň sto
tisíc instalací na střechách. Po dvou letech
vlády můžeme říct, že se nám to podařilo.

Naše vláda na to však nebyla sama. Díky
patří téměř 123 tisícům domácností, které
od konce roku 2021 využily nabídku investič-
ní podpory pro pořízení vlastní solární elek-
trárny na střeše domu. Následují je firmy
osazující fotovoltaickými panely střechy svých
průmyslových hal nebo kanceláří i společnos-
tí, které staví solární elektrárny na brownfel-
dech nebo zemědělsky hůře využitelné půdě.
Každý takový projekt přispívá k posílení české
energetické bezpečnosti a pomáhá řešit a sni-
žovat spotřebu fosilních paliv.

Renesance solární energie přišla v pravý
čas, Česko má za sebou energetickou krizi,
která nás jen v roce 2022 stála na dovozu fo-
silních paliv přes 400 miliard korun. Máme
za sebou také rok 2023, který se zapíše jako
nejteplejší rok od začátku vedení meteoro-
logických záznamů. Změnu klimatu i naši
energetickou bezpečnost musíme brát váž-
ně. Oba problémy lze řešit našťastí součas-
ně: fosilní paliva pomůže nahradit kombina-
ce zvyšování energetické účinnosti i rozvoj
obnovitelných zdrojů energie.

Připomenout můžeme i konkrétní přínosy
pro domácnosti: po pořízení solární elek-
trárny na střechu rodinného domu může
rodina ročně ušetřit až 32 tisíc korun. So-
lární střecha tak rodině přinese částku rov-
nající se téměř třinácté mzdě. Solární panely
rostou na střechách rodinných domů jako
houby po dešti díky programu Nová zelená
úsporám. Z necelých 70 tisíc schválených

KOMENTÁŘ
**PETRA
HLADÍKA,**
ministra životního
prostředí

projektů za minulý rok a s více než 120 tisíci
projekty odsouhlasenými od roku 2021 se
vyrobí tolik elektriny, že bez problému po-
kryje roční spotřebu 275 tisícům domácnos-
tí, což je víc domácností, než žije například
v Brně. Novými projekty spolu s již existu-
jícími fotovoltaikami, postavenými v minu-
lých sedmácti letech, tak můžeme v Česku
mít ještě před rokem 2025 téměř 5 000 MW
solárního výkonu. Trend ukazuje, že cíl
do roku 2030 jsme schopni splnit. Zásadní
podmínkou však je smysluplné využití fi-
nančních prostředků, které Česko získává
za prodej emisních povolenek.

Nemůžeme přitom otálet, prostředky
na dekarbonizaci máme k dispozici do roku
2030 a nevíme, kolik a zda budou k dispozi-
ci v další dekádě. Právě z prodeje emisních
povolenek můžeme levně a efektivně zafi-
nancovat českou energetickou modernizaci:
vedle rozvoje zelené energetiky také renova-
ce budov, efektivnější průmyslovou výrobu
tak, aby podniky vyrobily více s menší spo-
třebou energie, či čistou mobilitu například
v podobě tichých a ekologických autobusů.
Kvalitní nastavení podmínek dekarbonizace
je také klíčem k zachování konkurenceschop-

nosti českých průmyslových podniků, k řeše-
ní energetické bezpečnosti a zajištění cenově
dostupné energie. Tisíce českých firem jsou
součástí dodavatelských řetězců v rámci me-
zinárodní působnosti. Naše proexportní eko-
nomika jim potřebuje nabídnout dostatek
zelené energie, která jim umožní zachovat
exportní pozici, aby neohrozil možný přesun
podnikání do zemí, které budou mít beze-
emisní energie levnější. Před naší vládou tak
stojí další úkoly, které umožní doplnit k foto-
voltaice ještě větrné elektrárny (potřebujeme
alespoň 1 500 MW do konce desetiletí) či bio-
plynové stanice. Souběžně pracujeme na roz-
voji akumulace a nastavení podmínek pro
řešení flexibility, které podpoří efektivní vy-
užití energie z proměnlivých obnovitelných
zdrojů energie. Nemá cenu vracet se do mi-
nulosti. Česko se potřebuje spojit a umožnit
rychlou modernizaci tuzemské energetiky,
ve které budou v této dekádě obnovitelná ře-
šení hrát jednu z klíčových rolí.

Rozvoj výroby elektriny z obnovitelných
zdrojů je obrovskou příležitostí pro Česko
a jeho tradičně vysoce kvalifikované prů-
myslové obory. Modernizace energetiky je
také šancí pro regiony, neboť díky zeleným
projektům budou moci nabídnout konkure-
necschopné podmínky pro lokální ekono-
miku a zaměstnanost. Na to, jak Česko pro-
vést procesem dekarbonizace, máme jasný
plán, kterého se musíme držet. Nenechme
si budoucnost projít hlasy populistů, kte-
ří nevidí dál než za volební období. Máme
před sebou ještě hodně práce, ale kupředu
nás žene myšlenka, že předáme budoucí ge-
neraci naši zemi jako moderní a energeticky
soběstačný stát. Budoucnost je v našich ru-
kou. Renesance solární energie ukazuje, že
se jí bát nemusíme. ●

► Vsetín připravuje založení energetického společenství

V současné době nárůstu cen energií se vsetínská
radnice zabývá způsoby, jak snížit finanční náklady
za elektřinu v budovách majetku města, a také způsoby
rozvinutí takzvané komunitní energetiky.

Vsetín proto plánuje stavbu několika fo-
tovoltaických elektráren (FVE) a vznik
energetického společenství, které zajistí
sdílení energie mezi místními výrobci ener-
gie z fotovoltaických elektráren a zájemci
z řad spotřebitelů. Zájemci o zapojení
do energetického společenství se mohou již
nyní předběžně hlásit na vsetínské radnici.

„Otázkou snížení nákladů za energie v budovách
v majetku města se zabýváme od počátku energetické
krize. Momentálně ve Vsetíně připravujeme stavbu
hned několika fotovoltaických elektráren. V projektové
přípravě máme fotovoltaické elektrárny na střechách

domu kultury, základních škol Ohrada a Sychrov,
jednu připravujeme také v průmyslové zóně na Bob-
kách a další by měla vzniknout v rámci plánované
rekonstrukce na budově městského úřadu na Svárově.
Elektrárnu plánují zřídit také Technické služby města
Vsetína v Jasenicích. S myšlenkou jsme se rozhodli jít
ještě dál, a to umožnit na území města sdílení energie
z fotovoltaických elektráren mezi výrobci a spotřebiteli,“
vysvětlil starosta Vsetína Jiří Čunek.

„Přebytky energie z městských fotovoltaických
elektráren plánujeme posílat do dalších objektů
v majetku města, mimo jiné například na zimní
stadion a do městských lázní. To je jeden z důvodů,

proč jsme se rozhodli založit energetické společenství.
Další výhodou je možnost sdílení energií mezi členy
družstva, tedy místními výrobci a spotřebiteli. Roz-
hodli jsme se proto požádat o dotaci Ministerstvo
životního prostředí, díky které bychom zpracovali
nezbytné podklady pro jeho vznik,“ informoval
místostarosta Jiří Růžička.

Do společenství se mohou zapojit míst-
ní výrobci fotovoltaické energie a také
spotřebitelé, kteří budou elektřinu naku-
povat. Základním smyslem a účelem sdí-
lení je umožnit snížení účtů za elektřinu
i lidem, kteří nemají podmínky pro provoz
vlastní FVE. Každému členovi společen-
ství i nadále zajišťuje dodávku elektriny
jeho dodavatel, náklady se však mohou
významně snížit: čím více elektriny se spo-
třebitelem společenství sdílí, tím méně ná-
sledně dodavateli zaplatí. ●

► Díky úsporné modernizaci ušetří Nemocnice Na Homolce až 30 milionů korun ročně

V pražské Nemocnici
Na Homolce probíhá
jeden z nejkompexnějších
energeticky úsporných
projektů v Česku.
Zahrnuje například
rozsáhlou modernizaci
vytápění, vzduchotechniky
a osvětlení. Spotřebuje
díky němu o téměř 40 %
elektřinu, plynu a vody
méně a letos uspoří
30 milionů korun.

Nemocnice se rozhodla řešit nutnou vý-
měnu dosluhujících zařízení a celko-
vou modernizaci energetického hospodář-
ství formou EPC, která zaručuje měřitelné
výsledky a kdy dodavatel přímo ve smlouvě
za úspory ručí, jinak musí rozdíl doplatit.
Dodavatel, kterým je společnost ENESA
z ČEZ ESCO, garantuje minimální roční
úsporu 4 200 MWh elektřiny a 8 700 MWh
plynu, což při současných cenách činí více
než 30 milionů korun ročně. Investice má
i ekologický rozměr a znamená roční po-
kles emisí CO₂ o 5 823 tun.

„Základem kvalitní lékařské péče jsou co nejlépe fun-
gující nemocnice se skvělým zázemím. Jsem rád, že řada
nemocnic teď řeší své modernizace komplexně, včetně dlou-
hodobých energetických úspor, které omezí pěstování a umožní
využít finance na nákup léků a zlepšení podmínek pro perso-
nální pacienty. Příkladem je právě projekt EPC v Nemocnici
Na Homolce, který se – doufám – stane inspirací pro další
zdravotnická zařízení v Česku,“ řekl místopředseda
vlády a ministr zdravotnictví Vlastimil Válek.

„Úsporu energie vnímáme jako jednu z klíčových snah
vedoucích ke zpomalení klimatických změn a k posílení
naší energetické nezávislosti. Proto ve vyhlášených dotač-
ních výzvách klademe důraz na komplexní rekonstrukce
veřejných budov, které řeší nejen snížení jejich energetické
náročnosti, ale zároveň i využití obnovitelných zdrojů
energie a zlepšení kvality vnitřního prostředí. Renovace
proběhne díky dvěma projektům. První z nich pokryje
částečné zateplení obvodových stěn, výměnu kotlů nebo
například nový systém měření a regulace. Ten druhý po-
může s instalací fotovoltaické elektrárny a částečnou výmě-
nou vzduchotechnických jednotek. Celková výše podpory
z Operačního programu Životní prostředí a programu
Nová zelená úsporám přesahuje 747 milionů korun,“
uveďl ministr životního prostředí Petr Hladík.

Významnou úsporu přinese nemocnici
mimo jiné výměna více než 10 500 svítidel
za úsporné LED osvětlení. Součástí projektu
je i fotovoltaika na střeše pěti objektů o výko-
nu 303 kWp navržená tak, aby veškerou vy-

robenou elektrickou energii nemocnice spo-
třebovala. „Jsem velmi rád, že se tento dlouho a pečlivě
připravovaný energeticky úsporný projekt podařilo dotáh-
nout do fáze realizace. Práce ještě neskončí, ale pokud
budou pokračovat jako dosud, bez větších komplikací
a v nasazeném tempu, poběží naše nemocnice od května
již ve standardním provozu s novým kabátem a v úsporném
energeticky efektivním režimu. Modernizace přinese
úspory a lepší kvalitu prostředí, ve kterém pracujeme,
a zároveň nám vyřeší do budoucna bezak nutné investice
do technologických zařízení budov, a to v rádech několika
set milionů. Poděkovat chci i všem našim zaměstnancům,
díky jejichž trpělivosti a skvělé spolupráci probíhá moder-
nizace nemocnice za plného provozu bez větších komplikací,“
uveďl ředitel nemocnice Petr Polouček.

Celková investice v Nemocnici Na Homol-
ce dosahuje téměř 1,1 miliardy korun. Zateple-
ní, projektová příprava a inženýring si vyžádají
680 milionů korun a investice do modernizace
technologií budov představuje 420 milionů
korun. Radí se tak k největším komplexním
energeticky úsporným projektům v Česku.
Náklady na nutnou výměnu dosluhujícího
zařízení a celkovou modernizaci nemocnice
jsou spolufinancovány dotacemi Evropské
unie ve výši 720 milionů korun z Operační-
ho programu Životní prostředí a z programu
Nová zelená úsporám. Zbylé investice hra-
dí nemocnice z vlastních finančních prostřed-
ků. Nemocnice předpokládá úsporu nákladů
na energii ve výši 300 milionů korun v násle-
dujících deseti letech s ohledem na předpoklá-
daný budoucí vývoj cen energií.

Energeticky úsporná opatření

Projekt je unikátní svou komplexností. Ne-
mocnice Na Homolce je areálem s kompli-
kovaným vytápěním a vzduchotechnikou.
Právě vzduchotechnika je vedle osvětlení
největším zdrojem úspor a díky realizaci pro-
jektu dojde ke zvýšení účinnosti zpětného
získávání tepla. Proměnou projde i nynější

centrální výroba páry v parní kotelně, kterou
nahradí lokální elektrické vyvíječe páry. Vy-
měněny budou i páteřní rozvody tepla.

Od poloviny letošního roku budou areál
vytápět nové plynové kondenzační kotle. Tep-
lotu ve více než 1 100 místnostech bude regu-
lovat systém IRC (z angl. individual room
control), který umožní každou z nich vytápět
podle jejich účelu a využití. V prostorách, kde
není celodenní provoz, jako jsou ambulance
či kanceláře, tak bude možno mimo pracovní
dobu teplotu prostředí snížit. Informace o ak-
tuálních teplotách budou nepřetržitě proudit
do centrálního dispečinku, jenž bude moci
v případě potřeby zasáhnout. Zároveň dostane
většina objektů v areálu nemocnice nová okna
a novou střešní hydroizolaci včetně zateplení.

Projekt přispěje i ke zlepšení životního
prostředí. Snížení spotřeby energie zname-
ná i snížení emisí CO₂, v tomto případě
o 5 823 tun ročně. Díky nově nainstalovaným
perlátorům a zařízení WC klesne spotřeba
vody o 15 000 m³ ročně, tedy o pětinu.

K modernizaci využila nemocnice meto-
du energetických služeb se zárukou úspor
(EPC). Její výhodou je kromě smluvní garan-
ce úspor energie v technických jednotkách
i důsledný energetický management, který
sleduje a vyhodnocuje údaje o energetice
a provozu nemocnice. Výsledkem může být
návrh dalších úsporných opatření. Pro inves-
tora je důležité i to, že má jednoho dodava-
tele, který přebírá veškerá rizika. Podobné
projekty, i když řádově nižšího rozsahu,
úspěšně fungují i v dalších nemocnicích,
např. ve Fakultní Thomayerově nemocnici,
v Karlovarské krajské nemocnici, v České
Lípě či v Jihlavě.

Modernizace Nemocnice Na Homolce
bude dokončena v první polovině roku 2024.
Úspory má od poskytovatele garantovány
do konce roku 2033. ●

► Další podporu transformace uhelných regionů projednala neformální Rada evropských ministrů životního prostředí

Rizika a dopady změny klimatu v Evropě, klimatické cíle Evropské unie pro rok 2040, podpora uhelných regionů při jejich proměně po roce 2027 nebo cirkulární ekonomika, recyklace a využívání zdrojů byly tématy neformální Rady ministrů životního prostředí.

Tu uspořádala v polovině ledna Belgie, která od nového roku převzala předsednictví Rady Evropské unie. Delegaci Česka vedl v Bruselu náměstek ministra životního prostředí Tomáš Tesař.

„Evropská agentura pro životní prostředí zde poprvé představila návrh Evropského hodnocení klimatických rizik (EUCRA), které má zmapovat dopady změny klimatu v Evropě na jednotlivá odvětví, jako je například zemědělství, energetika nebo zdravotnictví. Díky této zprávě budeme moci lépe nastavit priority a opatření pro zlepšení naší hospodářské a společenské připravenosti. Z našeho pohledu je nicméně pro řešení rizik souvisejících s klimatem klíčové jasné určení odpovědnosti za ně mezi evropskými institucemi a členskými státy, stejně tak jako zlepšení celkové spolupráce. Proto je potřeba vycházet ze stávajících iniciativ EU namísto vytváření nových iniciativ a opatření,“ shrnuje hlavní bod jednání náměstek Tomáš Tesař.

Během pracovního oběda se ministři zaměřili na otázku stanovení klimatických cílů Evropské unie k roku 2040 tak, aby odpovídaly dlouhodobé strategii dosažení klimatické neutrality v roce 2050. Jedním z nástrojů, jak chce Česko přispět k tomuto cíli, je i konec využívání uhlí v energetice k roku

2033. V rámci projednávání pro něj bude důležitě především podrobné zhodnocení všech dopadů na jednotlivé sektory hospodářství a konkurenceschopnost včetně zaměstnanosti a dalších socioekonomických dopadů či vyčíslení potřebných investic.

Ministři a ministryně životního prostředí diskutovali také o možném pokračování programu Spravedlivá transformace po roce 2027, který pomáhá řešit negativní dopady konce využívání uhlí v zasažených regionech. V Česku se to týká Karlovarského, Moravskoslezského a Ústeckého kraje.

„Česká republika jednoznačně podporuje pokračování podpory uhelných regionů i po roce 2027. V debatě jsem připomněl i tzv. karlovarské prohlášení, které klade důraz na pokračování této podpory, a které podepsaly uhelné regiony Česka a dalších devatenáct regionů z deseti evropských států,“ dodal náměstek Tesař.

Druhý den jednání věnovali zástupci ministerstva životního prostředí evropské sedmadvacitky diskuzi k možnosti rozšířit koncept oběhového hospodářství. Důležitější cirkulární ekonomika napomůže nejen lepšímu využívání primárních surovin, ale také dalším tématům, jako je příspěvek

ke klimatické neutralitě, zmenšení ztráty biodiverzity a snížení znečištění. Zásadní je v této oblasti spotřebitelské chování, a proto je nutné se zaměřit na ekonomické nástroje. Česká republika aktuálně pracuje nejen na zavedení zálohování nápojových obalů, ale také na dalších nástrojích, především rozšířené odpovědnosti výrobců. Ta by se do budoucna měla týkat nejen například reklamních tiskovin, ale i nábytku, plastových hraček nebo sportovního vybavení. Tyto dlouhodobé změny pohledu na odpady a jejich recyklaci nicméně vyžadují společná pravidla pro rozšířenou odpovědnost výrobců na evropské úrovni. ●

Ministři a ministryně životního prostředí diskutovali také o možném pokračování programu Spravedlivá transformace po roce 2027, který pomáhá řešit negativní dopady konce využívání uhlí v zasažených regionech.

► Na vouchery pro podnikatele rozdělí Moravskoslezský kraj skoro půl miliardy

Moravskoslezský kraj ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí vyhlásil nový dotační program, který má pomoci rozvoji podnikání v regionu. **Na vouchery pro podnikatele bude do roku 2027 rozdělena částka 460 milionů korun. Žádat o dotaci je možné od ledna.**

Nový dotační program je realizován v rámci Operačního programu Spravedlivá transformace. Je zaměřen na rozvoj stávajících podniků v Moravskoslezském kraji, podporu inovací a nových technologií. Měl by také motivovat ty, kteří si chtějí ověřit svůj podnikatelský záměr a začít podnikat.

„Chceme zvyšovat životní úroveň v našem regionu, posilovat jeho ekonomiku a podporovat vznik zajímavých pracovních míst. Na to vše mají přímý vliv podnikatelé, proto chceme, aby se jim dařilo, aby prosperovali a pomáhali nám tak posílit regionální rozvoj. Podnikatelské vouchery nabízáme už sedmým rokem, celkem jsme

v rámci krajského rozpočtu podpořili přes 130 projektů za více než 45 milionů korun, zároveň jsme ve spolupráci s Ministerstvem životního prostředí připravili mnohem rozsáhlejší podporu podnikatelských subjektů v našem kraji a také lidí, kteří o podnikání teprve uvažují,“ uvedla náměstkyně hejtmána Moravskoslezského kraje pro regionální rozvoj a evropské fondy Šárka Šimoňáková. Dodala, že v regionu je hodně mladých nadaných lidí, které chce kraj podpořit, aby svůj potenciál uplatnili u nás a neodcházeli jinam, kde by byla realizace jejich vizí snazší.

Upřesnila, že po celé období fungování Operačního programu Spravedlivá transfor-

mace do roku 2027 se pro podporu podnikání v Moravskoslezském kraji počítá s finanční alokací 460 milionů korun. V rámci I. výzvy, která potrvá do poloviny roku 2025, nabídne kraj potenciálním žadatelům o dotaci polovinu této sumy, tj. 230 milionů korun.

„Podpora dotačního programu bude nabízena prostřednictvím dvou specifických aktivit: Vouchery pro rozvoj podnikání a Inovačního vouchery. Žádost je nutné podat elektronicky, a to prostřednictvím aplikace Vouchery pro podnikatele. Žájemci o vouchery mají dost času si vše pořádně promyslet. Žádosti mohou být podávány do 16. prosince 2024,“ řekla náměstkyně hejtmána Šárka Šimoňáková. ●

VOUCHER PRO ROZVOJ PODNIKÁNÍ

Cílem tohoto vouchery je podpora vzniku nových nebo rozvoj stávajících podnikatelských zájmů a podnikatelských aktivit.

Záměrem je podpořit aktivity cílové skupiny, které:

- umožní zahájit podnikání,
- povedou k zahájení výroby nového produktu nebo poskytování nových služeb,
- povedou k rozšíření stávající výroby nebo stávajících poskytovaných služeb,
- povedou ke zvýšení efektivity podnikatelské činnosti.

Žadatelé mohou získat **50 tisíc korun** na ověření podnikatelského nápadu a **až půl milionu korun** na rozjezd a rozvoj podnikání.

INOVAČNÍ VOUCHER

Cílem tohoto vouchery je podpora inovačního potenciálu malých a středních podniků.

Záměrem je podpořit aktivity cílové skupiny, které:

- povedou k vývoji a tvorbě nových produktů a služeb,
- povedou k otestování nových produktů a služeb,
- povedou ke zvýšení funkčnosti produktů a služeb,
- povedou k tvorbě účelových pracovních míst v oblasti inovací produktů a služeb.

Žadatelé mohou získat **až jeden milion korun** na vývoj produktů či služeb, **až jeden milion** na vylepšení produktů či služeb a **až jeden milion** na nového zaměstnance v oblasti inovací.

► Strategický projekt podpoří kulturu a kreativitu v kraji

Do Operačního programu Spravedlivá transformace (OPST) byl podán další strategický projekt Karlovarského kraje. Jeho cílem je podpora začínajících podnikatelů a zvyšování jejich kompetencí a zároveň vytvoření kapacity pro výzkum, vývoj a inovace a řízení kulturního a kreativního odvětví v regionu.

„Věříme, že se prostřednictvím tohoto projektu podaří nastartovat dlouho očekávané systémové změny v oblasti rozvoje a podpory kulturních a kreativních odvětví, které mají v našem regionu zakořeněnou tradici. Projekt tak bude mít vliv i na probíhající restrukturalizaci regionální ekonomiky, jež bude do budoucna založena právě i na inovacích,

znalostech a kreativitě,“ uvedl hejtmán Petr Kulhánek.

Nositelem projektu je Agentura 4K, s jejímiž aktivitami se mohla veřejnost i klíčoví aktéři seznámit během uplynulých měsíců. Pokud se podaří získat potřebnou podporu, pozitivní dopady projektu pocítí hlavně podnikatelé, firmy, školy nebo výzkumný sektor. „Jsem moc ráda, že se nám podařilo podat do Operačního programu Spravedlivá transformace strategický projekt, který má obrovský transformační potenciál. Získané peníze totiž poputují přímo do rozvoje lidí v kraji, což je oblast, do které potřebujeme investovat nejvíce,“ doplnila uvolněná krajská zastupitelka Markéta

Monsportová, která se na přípravě projektu podílela od začátku.

Jako každý předkládaný strategický projekt má i tento své partnery. „Skožlou zprávou jsou také strategičtí partneři, které se nám pro projekt 4K podařilo získat,“ upozornila Markéta Monsportová. Mezi ně patří například Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Západočeská univerzita v Plzni, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, Muzeum Cheb, Národní pedagogický institut, Krajská hospodářská komora Karlovarského kraje, Asociace Českého průmyslového designu, CARE Česká republika a Inovační centrum INION. ●

► Významnou proměnou prošla ústřední budova Českého statistického úřadu v Praze. **Za plného provozu došlo ke kompletní obměně pláště budovy, k inovacím v systému vytápění a větrání a k zavedení úsporných technologií, které sníží spotřebu energií minimálně o 30 %.**

SÍDLO STATISTICKÉHO ÚŘADU SE DOČKALO ÚSPORNÉ MODERNIZACE

„Hlavními cíli náročné rekonstrukce byly úspora energie, snížení provozních nákladů a také zlepšení kvality vnitřního prostředí a pracovního komfortu zaměstnanců. Roční úspora 3 297 GJ je podobná roční spotřebě osmdesáti průměrných domácností za teplo a ohřev vody. Po dobu osmi let počítáme s celkovou úsporou více než 15 milionů korun na provozu,“ říká Marek Rojíček, předseda Českého statistického úřadu.

Výrazným inovativním a úsporným prvkem je využití odpadního tepla z výpočetního centra ČSÚ za pomoci tepelných čerpadel. Systém zabezpečuje nejen potřebné chlazení datového centra, ale navíc vyrobí i dostatek tepla pro celoroční ohřev vody v objektu a přebytek získaného tepla lze využít i k vytápění budovy. Očekávaná hodnota získaného tepla je cca 450 000 kWh, což odpovídá možné úspoře přibližně 900 tisíc korun ročně. Na střeších úřadu bylo nainstalováno celkem 426 fotovoltaických panelů, které ročně vyrobí téměř 168 000 kWh elektrické energie a jejichž

maximální výkon odpovídá výkonu přibližně dvaceti běžných fotovoltaických elektráren na rodinných domech. Další úspory i komfort zajistí nový obvodový plášť, okna s lepšími tepelněizolačními i akustickými vlastnostmi, chlazené vnitřní prostory, zajištěná hygienická výměna vzduchu či rovnoměrnější vnitřní osvětlení.

Do obvodového pláště budovy je nyní přikotveno 6 500 m² tepelné izolace a na líc bezúdržbové fasády bylo namontováno 2 700 m² keramického obkladu a 3 800 m² kompozitních desek. Pod pláštěm se ukrývá 16,5 km nosných profilů a na kotvení se spotřebovalo více než 200 tisíc vrutů a nýtů. Do stěn a podhledů bylo vloženo téměř 40 km kabelů a nově bylo instalováno 2 780 LED svítidel. Plocha nových oken činí 2 598 m².

Akce byla uskutečněna metodou Energy performance contracting (EPC), kdy po dokončení stavby dodavatel ručí za dosažení předepsaných parametrů a energie-

tických úspor od okamžiku odevzdání díla a výše jeho odměny za energetický management je na dodržení těchto úspor závislá. Garantovaná roční úspora proti stávajícímu stavu činí 30 %.

Celkové náklady dosáhly 254 milionů korun. Projekt renovace ústřední budovy Českého statistického úřadu je financován v rámci Operačního programu Životní prostředí a programu Nová zelená úsporám. ●

► Obec Herálec chrání **nová protipovodňová opatření**

Povodí Moravy v obci vytvořilo kombinaci přírodě blízkých a technických opatření. **Došlo k rozvolnění koryta Svatky pod obcí a kompletní rekonstrukci protipovodňových zdí v obci.**

Přírodě blízké úpravy zajistí kromě zlepšení protipovodňové funkce také zlepšení hydromorfologického a ekologického stavu řeky Svatky. V roce 2022 Povodí Moravy zahájilo práce na protipovodňových opatřeních obce Herálec. Práce probíhaly na dvou úsecích. „V intravilánu obce Herálec jsme rozebrali původní nevyhovující kamenné zídky podél toku, které jsme zčásti doplnili a zčásti postavili zcela nově. Mezi těmito zídkami protéká koryto řeky Svatky, které se v rámci městské trati co nejvíce přibližuje přirozenému charakteru. Druhý úsek pak představuje řeka pod obcí Herálec. Zde jsme Svatku vrátily do historického koryta,“ popisuje generální ředitel Povodí Moravy Václav Gargulák.

V intravilánu obce Herálec byla zvýšena protipovodňová ochrana opravou kamen-

ných zdí a jejich navýšením přibližně o 30 centimetrů. Zanesený obdélníkový profil vodního toku vodo hospodáři upravili na složený profil se zatravněnými bermami a tzv. kynetou, která zaručí vhodnou hloubku vodního toku i v období s nízkými průtoky.

Návrat Svatky pod obcí Herálec do historického koryta prodloužil říční tok téměř o kilometr. „Při běžném nebo nižším průtoku bude docházet k prodloužení doby průtoku korytem. Zvýšili jsme retenční i samočisticí schopnost řeky s návazností a podporou veškerých ekologických funkcí toku. Při zvýšených průtocích bude nově docházet k částečným rozlivům do okolních nivních luk. Krajinně teď bude lépe zachytávat vodu, tlumit povodně i odolávat suchu,“ popisuje Gargulák.

Zvýšili jsme retenční i samočisticí schopnost řeky. Při zvýšených průtocích bude nově docházet k částečným rozlivům do okolních nivních luk.

Stavba protipovodňových opatření v obci Herálec odstartovala v červenci 2022, dokončena byla řádně v termínu na konci listopadu 2023 a v prosinci prošla stavba kolaudací. Výstavba opatření byla financována v rámci Operačního programu Životní prostředí a její náklady činily 33,8 milionu korun.

Na konci roku 2023, tedy krátce po dokončení stavby, prověřily protipovodňová opatření povodňové průtoky. Dle dostupné dokumentace voda dosahovala při kulminaci v obci Herálec výšky, při které by se před navýšením zdí již začínala rozlévat do zástavby. Pod obcí, kde to již nevádí a naopak je to žádoucí, se pak povodeň z revitalizovaného koryta rozlila do říční nivy.

V současnosti realizuje Povodí Moravy řadu revitalizačních opatření a přírodě blízkých protipovodňových stavb. Tato opatření vedou k ochraně před povodněmi i posílení schopnosti krajiny zadržet vodu. „Realizujeme přírodě blízká protipovodňová opatření a revitalizujeme řeku v povodí Moravy v místech, kde jsou taková řešení možná. Je ale důležité mít na paměti, že v osídlených oblastech není možné dělat stejná opatření jako v krajinně. Podobné přírodě blízké úpravy jsou vždy součástí komplexu opatření a musí být prováděny v souladu s technickými opatřeními v zastavěných částech měst a obcí. Příkladem je právě Herálec, kde kombinujeme technická opatření v obci s revitalizací Svatky umožňující přirozené rozlivy vody,“ doplňuje Gargulák. ●

► Domažlice mají **lepší varovný systém**

Na více než trojnásobek vzrostl počet stanovišť místního rozhlasu v Domažlicích a Havlovicích. Původně fungoval v analogovém systému, nyní je digitální.

„V minulém volebním období jsme získali dotaci, díky níž jsme mohli moderní varovný informační systém obyvatelestva pořídit,“ řekl starosta Stanislav Antoš. „Je ovládan z pracoviště městské policie, detašovaného

pracoviště v Havlovicích, a může ho ovládat i předseda bezpečnostní rady města, tedy starosta,“ popsal.

Díky tomuto systému může být bez prodlení vyhlášen požární poplach, informace o úniku chemikálií či dusivém kouři v ovzduší, o vážné nehodě ochromující dopravu nebo o jiné mimořádné události. „Slabinu minulého systému jsme poznali v rané fázi koronavirové pandemie, kdy poučení pro obyvatele a nabídka pomoci, například výdej dezinfekce v infocentru, musely být ve větší části města vyhlášovány strážníky z mobilního zařízení v jejich automobilech, kterým projížděli městem,“ připomněl starosta.

Zvuk nového zařízení je mimořádně kvalitní, během vánočních trhů z něj hrá-

ly koledy. Během Chodských slavností se pravidelně stává, že se někomu ztratí dítě. Oznamení se díky širšímu pokrytí po městě dostane rychleji ve známost. Výhodou systému je, že ho lze zapojit třeba jen v těch částech města, kterých se oznamení bude týkat.

„Chtěl bych poděkovat občanům, kteří mají ampliony poblíž svých nemovitostí, za pochopení, že zařízení má všeobecný prospěch, a těm vlastníkům nemovitosti, kteří souhlasili s umístěním přímo na ní, zejména v městské památkové rezervaci,“ uzavřel starosta. Pořízení varovného systému bylo podpořeno z Operačního programu Životní prostředí. ●

► Vznikne suchá nádrž Kutřín, zrevitalizují i část toku

Státní podnik Povodí Labe ukončil podpisem smlouvy výběrové řízení na nového zhotovitele suché nádrže Kutřín. Délka výstavby byla stanovena na 39 měsíců od letošního ledna.

Suchá nádrž Kutřín na Krounce bude stěžejním prvkem systému protipovodňové ochrany v povodí řeky Novohradky. Krounka je jejím významným levostranným přítokem. Cílem akce je transformace povodňové vlny na Krounce a zdržení kulminačních průtoků Krounky do odeznění povodně na Novohradce. Navrhované opatření zvyšuje míru ochrany před povodněmi v souladu s doporučením Plánu hlavních povodí ČR.

Výstavba veřejně prospěšné stavby suché nádrže byla zahájena už v únoru 2021, v důsledku výrazných změn na stavebním trhu a s ohledem na zjištěnou rozdílnou geologickou situaci oproti předpokladu se ale projekt musel přepracovat.

Výhodnost profilu zvoleného pro stavbu suché nádrže spočívá zejména v tom, že při

relativně krátké hrázi délky 133,6 m a výšce hráze nad terénem 17,8 m je dosaženo významného retenčního prostoru až 3,6 milionu krychlových metrů.

Na základě požadavků orgánů ochrany přírody na maximální zachování kontinuity toku a zároveň provozních požadavků na funkci vodního díla je suchá nádrž navržena jako betonová tízná hráz. Pro citlivější zapojení konstrukce hráze do krajiny budou návodní i vzdušní líc hráze opatřeny přísypky tvarovanými do teras, které budou simulovat prostředí okolních suto- vých svahů.

Objekt je navržen jako samostatný dilatační blok. Je tvořen šachtou uzávěřů spodních výpustí s navazujícím odpadním tunelem ukončeným vývarem a prostupem v hrázi, který společně s napojeným korytem zajišťuje migrační prostupnost. Za běžných průtoků bude migrační prostup plně otevřený a bude splňovat požadavky jak na migrační prostupnost, tak na volný pohyb splavenin. Jako bezpečnostní prvek vodního díla pro zvládnání extrémních povodní je navržen boční bezpečnostní přeliv o délce přelivné hrany 25 m, situovaný u pravobřežního zavázání hráze s navazujícím skluzem od přelivu, který je zakončen vývarem.

Součástí výstavby bude i komplexní revitalizace toku a údolní nivy Martinického

potoka v délce dvou kilometrů. Revitalizace zahrnuje obnovu přirozené geomorfologie vodního toku Martinického potoka, vznik zahloubených tůň v nivě Martinického potoka a vegetační úpravy.

Projekt bude financován i z Operačního programu Životní prostředí. ●

► Aktualizuje se výpočet sazby pro náhradu újmů za ztížení pastvy v oblastech výskytu vlka

Výpočet sazby pro náhradu újmů za ztížení pastvy ovcí a koz v oblastech výskytu vlka obecného bude aktualizován od 1. března 2024.

Chovatelé ovcí a koz v oblastech výskytu vlka mohou žádat o náhradu za ztížení hospodaření za uplynulý rok do 31. března 2024. Od 1. března tak budou moci učinit již podle nové vyhlášky, která zohledňuje jejich vyšší náklady na provedení opatření.

Vloni se podařilo dosáhnout dohody mezi Ministerstvem životního prostředí, Ministerstvem zemědělství a zástupci chovatelů hospodářských zvířat na novelizaci vyhlášky č. 432/2005 Sb., kterou se stanoví podmínky a způsob poskytování finanční náhrady za újmu vzniklou omezením zemědělského hospodaření. Změna se týká způsobu stanovení výše náhrady újmy za ztížení hospodaření v oblastech opakovaného výskytu vlka obecného.

Foto: NC Srní

Oproti předchozímu období zohledňuje nový výpočet navýšení nákladů na pastvu hospodářských zvířat. Forma výpočtu zůstává stejná:

- pohyblivé sazby na hektar u pastvin s celkovou výměrou do 52 ha,
- jednotné sazby na hektar u pastvin s celkovou výměrou nad 52 ha – pro výpočet újmy za rok 2023 byla stanovena ve výši 5 500 Kč (navýšena o 600 Kč oproti předšlé sazbe).

Aktualizace výpočtu sazby proběhla na základě studie Ústav zemědělské ekonomiky a informací v roce 2023, která analyzovala data získaná dotazníkovým šetře-

ním mezi chovateli hospodářských zvířat. Proměnné hodnoty pro výpočet pohyblivé sazby i jednotná sazba budou uveřejněny ve Věstníku MŽP.

Výpočet výše újmy u chovatelů skotu a jiných hospodářských zvířat (mimo ovcí a koz) bude nadále probíhat individuálním naceněním nákladů na jinou organizaci pastvy a chovu v důsledku ochrany pasených zvířat před vlkem obecným při zachování principu účelně vynaložených nákladů na ochranu matek s čerstvě narozenými mláďaty. Neproplácí se tedy náklady na jakákoliv opatření, ale pouze ta, která jsou efektivní.

Předpokládaná účinnost novely vyhlášky je k 1. březnu 2024. O újmu za uplynulý rok lze žádat do 31. března 2024. Pokud tedy chovatelé požádají za rok 2023 v průběhu března 2024 (tj. již v době účinnosti novelizované vyhlášky), budou mít nárok na vyšší sazby stanovené v novelizované vyhlášce. Žádosti podané do 29. února 2024 budou posuzovány ještě dle staré vyhlášky. O nabytí účinnosti novelizované vyhlášky informujeme chovatelskou veřejnost prostřednictvím www.navratvlku.cz. ●

V OPAVĚ SE ROZHODLI ZLIKVIDOVAT JMELÍ NAPADAJÍCÍ MĚSTSKÉ STROMY

Jmelí na stromech v Moravskoslezském kraji se rozšířilo natolik, že se podobně jako u kůrovce dá hovořit o kalamitním stavu. Výskyt jmelí je tu nejvyšší v zemi: dřeviny jsou napadeny na téměř 70 % území a řadu stromů už ani není možné zachránit. V Opavě se proto s podporou dotace z OPŽP pustili do jeho likvidace.

Důvod k realizaci projektu byl tedy jednoduchý. „Jmelí bílé se coby cizopasník na stromech v Opavě a jejích parcích rozrostl tak hodně, že už ohrožoval většinu vzrostlých stromů,“ vysvětluje Martin Kůs z tiskového oddělení Magistrátu města Opavy. Jmelí totiž prorůstá dřevem stromů a svými dlouhými kořeny ho vysává tak, že strom usychá. To má za následek vytváření dutin v jejich kmenech a celkové oslabování, odpadávání větví a podobně. Slabý strom pak nemusí ustát náporu větru a může dojít k jeho zlomení či vyvrácení a pádu. „Populace stromů v některých lokalitách Opavy už byla napadena natolik, že bylo nutné přistoupit k razantnímu zákroku,“ doplňuje Martin Kůs. Cílem projektu bylo prodloužit život již napadených vzrostlých jedinců sídelní zeleně a zabránit nekontrolovatelnému šíření jmelí bílého na potenciálně stále zdravé jedince.

Od průzkumu k realizaci

Hlavním iniciátorem a vykonavatelem projektu bylo statutární město Opava a jeho odbor životního prostředí, které vypsal výběrové řízení na realizaci projektu a ke spolupráci přizvalo také dendrolog

a odborníky na parkovou zeleň i hlavního architekta města Opavy. Hlavním hlediskem, ze kterého se při přípravě projektu vycházelo, byl dendrologický průzkum, jež na žádost města vypracovali specialisté na dřeviny. „Posuzovali situaci z celkového pohledu a především hodnotili zdravotní stav jednotlivých stromů v Městských sadech, městských parcích a ulicích. Podle stupně napadení pak stromy rozdělili na zdravé, na kterých se žádný zákrok nedělal, na napa-

dené, kde stačilo jen péstební opatření v podobě cíleného ořezu větví, snížení koruny a podobně, a na ty, které bylo bohužel nutno položit celé,“ popisuje počátky projektu Martin Kůs. „V případě menšího výskytu jmelí na stromech stačil k odstranění cizopasníka ořez větví s trsy tak, aby se odstranily i jeho kořeny. Pouhé ulamování jednotlivých trsů v tomto případě nestačí, kořeny jmelí totiž prorůstají až 1,5 m do větví, a proto je nutné ořezat větve alespoň v délce dvou metrů od trsů směrem ke kmenu stromu,“ přibližuje.

V případě, že je jmelím porostlých 30 % objemu koruny, je nutné přistoupit ke kácení celého stromu, neboť vysycháním takového stromu často vzniká vnitřní dutina kmene a oslabený strom ohrožuje jakýkoli silnější poryv větru. Při ořezu jmelí nebo při kácení dřevin je pak nezbytné postupovat v souladu se zákonem o ochraně přírody a krajiny a jeho pozdějšími dodatky.

Realizací byly na základě výběrového řízení pověřeny Technické služby Opava. „V první fázi se jednalo o kácení a ošetření dřevin v osmi lokalitách,“ popisuje Martin Kůs. Největší objem prací byl uskutečněn v prostoru Městských sadů, kde bylo pokáceno 83 stromů a ošetřeno 198 stromů. Z dalších lokalit, kde bylo provedeno významnější ošetření dřevin, je to například okolí kostela svatého Petra a Pavla v Jakařích nebo kolem ulic Hradecká a Olomoucká. Zákroky se samozřejmě v určité míře týkaly i dalších míst v Opavě, jako jsou ulice Krnovská či Ratibořská, a dalších míst podle výskytu a stupně napadení dřevin.

„Ošetřování dřevin vhodným typem ořezu se provádělo v době vegetačního klidu, tedy mimo plné olistění dřevin, a to kvůli kontrole přítomnosti hnízd ptáků na jednotlivých dřevinách a lokalitaci trsů jmelí v korunách stromů,“ připomíná pan Kůs. V době

plného olistění nejsou totiž všechny trsy ve vrchních částech stromů dobře viditelné. Jednotlivé stromy byly ošetřeny zdravotním řezem, u dřevin s vyšší mírou napadení pak bylo provedeno odborné obvodové seřezání koruny. Káceny byly pouze silně napadené dřeviny, a to opět mimo vegetační období.

Vytěžené dřevo z napadených stromů, které už nebylo možné zachránit, mělo několik využití. Přednostně bylo nabídnuto školám, školkám a dalším zájemcům k využití jako přírodních prvků na zahradách a v areálech na výrobu laviček, překážkových drah, přírodních prvků, broukovišť či herních prvků. Další část dřeva využila společnost Semix Pluso z Otice a umístila je v přírodním parku na ptačích loukách u Kozmic. Zde z nich vytvořila přirozené prostory pro pobyt i hnízdění ptáků a broukoviště jako úkryt pro hmyz. ▶

VYTĚŽENÉ DŘEVO z napadených stromů, které už nebylo možné zachránit, mělo několik využití. Přednostně bylo nabídnuto školám, školkám a dalším zájemcům k využití jako přírodních prvků na zahradách a v areálech na výrobu laviček, překážkových drah, přírodních prvků, broukovišť či herních prvků.

V Městských sadech na břehu řeky Opavy, které navazují na oblast Strábrného jezera, vznikl v uplynulých letech nedbalý arboristický chaos, v němž si dřeviny různých druhů často překáží a stíní si. Město Opava by tuto svou oblast rádo obnovilo a vrátilo jí ráz skutečného parku v podobě, jakou mu dali naši předci.

Stromům, na kterých roste, jmelí štěstí nenosí

Jmelí je stálezelený keřík dvoudomé rostliny, jehož větve tvoří husté polokulovité trsy dorůstající průměru až 100 cm, výjimečně až 180 cm. Bílé plody, které jsou mírně toxické, rostou na samičích trsech. Samčí trsy jsou naopak charakteristické zlatavým zbarvením lístků. Jmelí je typickým poloparazitem, který svému hostiteli odebírá důležité minerální látky, byť je na něj jen částečně vázaný, neboť je sám schopen fotosyntézy. Paraziticky může žít třicet až čtyřicet let, v některých případech až sedmdesát let.

Životní cyklus jmelí se dělí na dvě fáze. První fází je klíčení, kdy rostlina žije ze svých zásob, a druhá fáze je cizopasná, parazitická, kdy se vyvíjí trs jmelí, jenž využívá vody a živin hostitelské rostliny.

Klíčení začíná přilepením semene ze zralého plodu na větvičku hostitelské dřeviny po přenosu ptáky i samovolným pádem bobulí. Lepkavost plodu způsobuje viscin, který je obsažen v dužině. K přilepení semene na větvičku dřeviny dochází ke konci zimy, kdy bobule dozrávají. Substrát pro tuto fázi růstu jmelí nemá žádný význam a jmelí vyklíčí na větvičkách stromů stejně jako například na skle nebo na kameni. Prvním rokem na přelomu jara a léta vzniká přísavný terčík. Z jeho středu začne do kůry vyrůstat primární haustorium pevně přidržíující mladou rostlinku v kůře hostitele. Druhým rokem z tohoto kořínku vyroste jeden nebo více zelených korových provazců, jež se pod kůrou rozrůstají do všech stran. Z nich pak druhotná haustoria pronikají lýkem a kambiem až na dřevo. Přímou do dřeva neproniká-

jí, jsou však dřevem hostitelské dřeviny obrůstány při tloustnutí větví. Jmelí pomocí svých haustorií odčerpává ze dřeva vodu a živiny pro vytváření organických látek fotosyntetickou asimilací. Třetím rokem primární listy jmelí odpadnou. Vyrůstají větvičky a v letním období vyrostou i listy druhé generace. Ve čtvrtém vegetačním roce v letním období opadají listy druhé generace a vyvinou se listy třetí generace a s nimi se vytvoří základy květů. V pátém vegetačním roce již může jmelí od ledna, nejčastěji však od počátku března do dubna rozkvést a v létě opět vymění listy. Po pátém roce může jmelí kvést každoročně.

Nejčastějším způsobem přenosu semen je z pozržených plodů. Semena jmelí mají po průchodu zaživacím traktem ptáků lepší klíčivost. Pozržené plody jmelí procházejí zaživacím traktem ptáků velmi rychle, během patnácti až dvaceti minut, a tak je přenos semen tímto způsobem na větší vzdálenosti prakticky

vyložen. Dalším způsobem šíření semen jmelí je v zobáčích, případně na jiných částech těl ptáků. Ptáci mají ve zvyku si zobáky čistit otíráním o větev. Tímto způsobem může dojít k přenosu i na značné vzdálenosti.

Jmelí cizopasí na listnatých i jehličnatých dřevinách. Mezi dřeviny silně napadené jmelím patří lípy, topol kanadský, topol bílý, vrby, javory, jabloně, jeřáb ptačí, aronie, trnovník akát, hlohy, ořešák černý, jedle bělokorá a borovice lesní. Do skupiny dřevin, které jsou vůči jmelí prozatím imunní, patří buk lesní, topol černý pyramidální, modřín opadavý a některé exotické dřeviny.

Důsledkem výskytu jmelí dochází k oslabování vitality dřeva kvůli nadměrnému odnímání vody a živin, následnému ulamování větví v místě trsu jmelí, zasychání vrcholů stromů i jinak oslabených větví a postupnému odumírání napadené dřeviny. ●

Jmelí se nevyhýbalo ani významným stromořadím, alejím či památným stromům. Projekt na likvidaci jmelí městským stromům významně pomohl...

Další část dřeva putovala do Raduňského mokřadu, kde slouží jak hmyzu, tak obojživelníkům a želvám. Třetí část dřeva bude využita k umění. Město ho nabídlo umělcům, část dostala Základní umělecká škola Opava a Střední škola průmyslová a umělecká Opava pro práce svých žáků. Velkou hromadu dřeva pak má město uskladněno v areálu bývalých Dukelských kasáren, kde vysychá; bude použito pro vhodnou uměleckou či jinou akci, například pro sochařské sympozium.

Přínos projektu je jednoznačný: omezilo se další šíření jmelí bílého a tím i napadání stromů na území města. „Je to pochopitelně dlouhodobá záležitost a bude vyžadovat ještě mnoho času. Také kvůli tomu, že se tento problém v Opavě dlouhá léta neřešil, to došlo až do stavu, kdy musely být káceny celé stromy. Přiznáváme, že to bylo bolestivé a neobšlo se to bez vysvětlování veřejnosti i zastupitelům města. Lidem se kácení stromů nelíbilo a nechápali, že navenek zdravé vzrostlé stromy musí jít k zemi, protože jsou vnitřně poškozeny natolik, že hrozí jejich pád, případně že padající větve mohou ohrožovat lidi procházející v jejich blízkosti,“ vzpomíná Martin Kůs.

Současně s tím, jak město zakročovalo ve veřejném prostoru v sadech, parcích a ulicích, vyzvalo také majitele soukromých pozemků a zahrad, aby se i oni na likvidaci jmelí podíleli. Na webových stránkách města jim zastupitelé vysvětlili, že aby byl rozsáhlý zákrok dlouhodobě účinný, je nutné, aby se stejnou cestou jako Opava a další organizace vydali také soukromí majitelé zahrad a pozemků. Uváděli zde dvě možnosti, jak se vzniklou situaci naložit. V případě menšího výskytu jmelí na stromech postačí k odstranění cizopasnika ořez větví s trsy tak, aby se odstranily i jeho kořeny. Pokud by dřevina byla napadena jmelím více, bylo by nutné přistoupit ke kácení celého stromu. „Město nabízel i pomoc odbornou radu dendrologa. Bohužel, ohlas byl minimální, takže i dnes můžeme v Opavě chomáče jmelí na stromech vidět. Co z toho do budoucna vzejde, se ukáže časem,“ konstatuje Martin Kůs. ●

Po Opavě se do boje se jmelím pouští i Český Těšín a Karviná

Ve společném projektu se se jmelím pokusí vypořádat také v Karviné a v Českém Těšíně. **V Karviné tento parazit napadá dřeviny po celém městě, nejvíce je však rozšířen v parku Boženy Němcové, kde také v polovině října loňského roku začaly první práce.**

Projekt je zaměřen na celkové zajištění provozní bezpečnosti stávajících stromů, které ohrožují majetek a zdraví osob. Zároveň je jeho cílem prodloužení životnosti existujících stromů na daných staništvích a tím uchování stávajících mikrohabitátů a uchování biologické rozmanitosti druhů na ně vázaných.

„Podařilo se nám získat z Norských fondů a SFŽP dotace na ošetření stromů, které jsou napadeny jmelím. Nejvíce je to v parku Boženy Němcové, ale odstranění jmelí bude probíhat v celé Karvině. Ošetřeno bude přes tisíc stromů. Bohužel, některé jsou v tak špatném stavu, že odborníci navrhli jejich pokácení. Chtěl bych ubezpečit občany, že se kácí opravdu jen stromy nemocné, u kterých hrozí pád,“ řekl k projektu primátor Karviné Jan Wolf. „Nebude se kácet žádný zdravý strom, opravdu se jedná o stromy, které jsou tak napadené, že hrozí nebezpečí jejich pádu. Za vykácené stromy jsou nařízeny náhradní výsadby, bude vysázeno zhruba 140 nových stromů a desítky keřových skupin,“ dodává vedoucí Odboru komunálních služeb magistrátu Jana Maierová.

Ještě předtím, než se arboristé pustili do likvidace jmelí a mechanického ošetřování stromů lezeckou technikou, byl i v těchto městech proveden rozsáhlý průzkum. Všechny stromy byly zmapovány a jejich stav byl zaznamenán ve fotodokumentaci a v aplikaci Stromy pod kontrolou. „Stromy v parku Boženy Němcové jsou v dost havarijním stavu, takže provádíme hlubší řezy, přičemž na většině dřevin se jedná o řezy sesazovací. Používáme i přírodní zlomy a provádíme i doprovodné řezy: bezpečnostní, zdravotní, lokální redukce, obvodové redukce, na hodně dřevinách se upravují i podjezdové a podchozí profily,“ popsal práce se stromy hlavní člen arboristického týmu Lukáš Křížánek. Skutečný stav stromů zjistí stromolezci až nahoře v korunách. „Zespodu to většinou není vidět, ale když vylezeme nahoru a zjistíme, že je ve velmi havarijním stavu, musíme pak provést ne zdravotní nebo bezpečnostní řez, jak je uvedeno v aplikaci, ale hlubokou redukci nebo řez sesazovací. Proto děláme i doprovodnou fotodokumentaci k následnému posouzení, proč byl takový řez proveden,“ dodal Lukáš Křížánek. Roli hraje i hmotnost jmelí, která v některých případech způsobuje lámání postižených větví. „Jmelí je těžké. Představte si, že každá větší koule může vážit pět deset kilogramů, takže větve na periferii jsou velmi přetížené. Proto dochází ke zlomům a pádům velmi velkých větví,“ upřesnil arborista.

„Ideálním řešením je, že jmelím napadenou větev uřízneme celou, což děláme u tenčích větví. U silnějších

musíme brát v potaz to, abychom strom nepoškodili, a to ani jeho celkovou podobu. Proto takové větve řežeme dle zkušeností. Každý strom řešíme individuálně,“ říká arborista Jakub Heczko, který napadené stromy v Českém Těšíně ošetřuje. Jak dále říká, mechanickým odstraněním jmelí se jeho zárodků nezabavíme. Do čtyř let vyraší znovu a někdy ještě ve větší míře.

„Ve vegetačním klidu můžeme použít i chemický postřik. Ovšem k tomu musí být ideální klimatické podmínky bez sněhu, mrazu a deště, aby strom na látku zareagoval. Jmelí pak ze stromu samo spadne. Ale ani tak nikdo nezaručí, že se po nějaké době na strom nevrátí,“ pokračuje Jakub Heczko, který jmelí likviduje od roku 2016.

„V ideálním případě strom ošetřujeme, když na sobě má jen pár kuliček jmelí. Pokud však napadený strom nezačneme řešit rychle, parazit nad ním přebere kontrolu. Bere z něj všechny živiny a strom začne chřadnout. U hodně napadených stromů je pak jediné řešení. Strom pokáceme,“ dodává.

„V Českém Těšíně ošetříme 349 stromů, v Karviné 1 187 stromů. Cílem projektu je zvýšení čistící schopnosti stromů odstraněním parazitického jmelí na území obou měst. Realizací dojde k prodloužení životnosti stromů,“ upřesnila projektová manažerka Petra Blachová.

Projekt, který je podpořen Norskem prostřednictvím Norských fondů, potrvá do konce dubna letošního roku. Odstraněné větve se budou dále zpracovávat, štěpkovat a odvézt do kompostárny. ●

Operační program Životní prostředí – VYHLÁŠENÉ

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
16	Rekultivace starých skládek Vztahuje se k lokalitám starých skládek, které byly využívány ještě před platností legislativy o odpadech	18. 11. 2024	300 000 000 Kč
37	Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách Snížení energetické náročnosti veřejných budov pro ULK, KVK, PAK, LBK, HKK, MSK, OLK a ZLK	1. 3. 2024	2 500 000 000 Kč
38	Komplexní úsporné projekty na veřejných budovách Snížení energetické náročnosti veřejných budov, platná pro STČ, PLK, JHČ, JHM a VYS	1. 3. 2024	2 500 000 000 Kč
39	Úprava lesních porostů Úprava lesních porostů směrem k přirozené struktuře a druhové skladbě za účelem posílení jejich stability	31. 7. 2024	150 000 000 Kč
41	Prevence škod způsobených šelmami a dravci Škody způsobené zvláště chráněnými druhy živočichů (vlk obecný, rys ostrovid, medvěd hnědý a jestřáb lesní)	31. 8. 2024	40 000 000 Kč
46	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodně blízkých vodních prvků v krajině včetně sídel; vegetační krajinné prvky (dle regionů)	26. 4. 2024	600 000 000 Kč
47	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova stávajících přírodně blízkých vodních prvků v krajině včetně sídel; vegetační krajinné prvky (dle regionů)	26. 4. 2024	600 000 000 Kč
50	Protipovodňová opatření Budování a modernizace komplexního systému předpovědní služby na celostátní úrovni	23. 2. 2024	150 000 000 Kč
51	Zpracování studií a plánů Studie systému sídelní zeleně, územní studie krajiny a plány územního systému ekologické stability	31. 7. 2024	30 000 000 Kč
52	Protipovodňová opatření Přírodně blízká a protipovodňová opatření i projekty pro retenci srážkové vody. Pro vybrané ITI aglomerace	30. 9. 2024	427 000 000 Kč
53	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodně blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	33 000 000 Kč
54	Vodní a vegetační krajinné prvky Tvorba nových a obnova přírodně blízkých vodních a vegetačních prvků. Pro regiony ITI Brněnské a Mladoboleslavské aglomerace	30. 9. 2024	173 000 000 Kč
55	Svoz a zpracování odpadu ITI projekty svozu a zpracování odpadu Hradecko-pardubické, Mladoboleslavské, Ústecko-chomutovské a Plzeňské aglomerace	30. 9. 2024	632 000 000 Kč
56	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Karlovarské, Liberecko-Jablonecké, Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	237 000 000 Kč
57	Snížení energetické náročnosti veřejných budov Revitalizace budov veřejného sektoru s úsporou energie. Pro ITI Pražské metropolitní oblasti (bez hl. m. Prahy) a Českobudějovické aglom.	30. 9. 2024	236 000 000 Kč
58	Obnovitelné zdroje energie pro veřejné budovy Výstavba a rekonstrukce OZE pro veřejné budovy. V rámci ITI Ostravské, Jihlavské, Olomoucké a Zlínské aglomerace	30. 9. 2024	214 000 000 Kč
59	Oddělený sběr a svoz odpadu, sběrné dvory Kompostéry, re-use centra, vratné nádoby a obaly, sběrné dvory, door-to-door systémy a zavádění systému PAYT	30. 8. 2024	500 000 000 Kč
60	Třídící linky Podpora třídících systémů pro separaci odpadů	29. 2. 2024	250 000 000 Kč
61	Energetické využívání odpadů Výstavba a modernizace zařízení pro energetické využití odpadů včetně bioplynových stanic	26. 4. 2024	500 000 000 Kč
62	Chemická recyklace odpadů Budování a modernizace zařízení pro chemickou recyklaci odpadů	28. 6. 2024	200 000 000 Kč

Operační program Životní prostředí – AOPK ČR

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
4	Podpora přírodně blízkých opatření v krajině a sídlech Vodní prvky, vegetační prvky, sídlení zeleň, eliminace negativních funkcí odvodňovacích zařízení	9. 5. 2024	500 000 000 Kč
5	Biologická rozmanitost Posilování ochrany a zachování přírody, biodiverzity a zelené infrastruktury, a to i v městských oblastech	9. 5. 2024	200 000 000 Kč

Spolufinancováno Evropskou unií

Ministerstvo životního prostředí

To není drb!

Kotlíkové dotace vám zaplatí až 95% nákladů na pořízení nového kotle.

A co víc! Nyní nepotřebujete mít na kontě desítky tisíc korun, stát vám je dá předem. Cesta k dotaci je snadná, více na www.kotlikydotace.cz.

OD 1. ZÁŘÍ 2024
ZÁKAZ KOTLŮ
1. A 2. EMISNÍ TŘÍDY

Odebírejte Prioritu v elektronické podobě!

Spotřebujeme **méně** papíru, nafty a energií

Dostanete ji **hned** v den vydání

Přistane vám **do e-mailu**

priorita.cz

Národní program Životní prostředí

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
8/2023	Podpora obcí v národních parcích Podpora vybavenosti a infrastruktury obcí, zpracování dokumentů, informačních center a vzdělávání	28. 6. 2024	200 000 000 Kč
NPO 6/2023	Využití a zpracování biologicky rozložitelného odpadu Zkapacitnění a zefektivnění systému nakládání s biologicky rozložitelnými odpady	1. 5. 2024	1 600 000 000 Kč
NPO 5/2023	Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – obce a kraje Revitalizace vodních toků a niv, budování tůň, obnova malých vodních nádrží a protipovodňová opatření	30. 6. 2024	100 000 000 Kč
NPO 4/2023	Adaptace ekosystémů na změnu klimatu – správci vodních toků Projekty na zadržování vody v krajině a zlepšení stavu vodních toků a niv. Pro správce vodních toků	30. 6. 2024	658 000 000 Kč
NPO 1/2023	Energetická osvěta a dotační poradenství Zajištění poradenství domácnostem a administrativní podpora při programu NZÚ Light	31. 8. 2024	200 000 000 Kč
1/2022	Zelená stuha Obce oceněné titulem „Zelená stuha“ a „Zelená stuha ČR“ – zeleň, obnova a budování cest, rekonstrukce drobných stavebních objektů...	1. 4. 2025	21 000 000 Kč

Modernizační fond

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
HEAT č. 1/2023	Modernizace rozvodů v SZTE Modernizace SZTE, rozvodů včetně předávacích stanic a systémů, pouze na území hl. m. Prahy	29. 3. 2024	1 000 000 000 Kč
ENERGOV č. 1/2023	Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře Snížení energetické náročnosti veřejných budov a obnovitelné zdroje pro veřejné budovy	28. 6. 2024	1 500 000 000 Kč
ENERGOV č. 2/2023	Energetická účinnost ve veřejných budovách a infrastruktuře Snížení energetické náročnosti veřejných budov a obnovitelné zdroje pro veřejné budovy	28. 6. 2024	2 000 000 000 Kč
RES+ 1/2024	Fotovoltaické elektrárny 10 kW – 5 MW s vlastní spotřebou Výstavba fotovoltaických elektráren do 5 MW na již existujícím odběrném místě k výrobě zelené energie pro vlastní spotřebu	31. 10. 2024	3 000 000 000 Kč
RES+ 2/2024	Fotovoltaické elektrárny s výkonem nad 1 MWp Výstavba fotovoltaických elektráren s výkonem nad 1 MWp, akumulace vyrobené elektřiny a elektrolyzéry na výrobu vodíku	10. 9. 2024	4 000 000 000 Kč
RES+ 3/2024	Fotovoltaické elektrárny na veřejných budovách Instalace fotovoltaických elektráren na veřejných budovách a další infrastruktury ve vlastnictví obce	31. 10. 2024	1 000 000 000 Kč
RES+ 4/2024	Fotovoltaické elektrárny na budovách a další infrastruktury Instalace fotovoltaických elektráren na budovách a další infrastruktury	31. 10. 2024	1 000 000 000 Kč

SLEDUJTE SOCIÁLNÍ SÍTĚ

STÁTNI FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČR

A UŽ VÁM NIC NEUNIKNE!

X – výzvy, novinky, upoutávky na akce a zprávy z oboru
LinkedIn – statistiky, krajská pracoviště, aktuální nabídky pracovních a služebních míst, zprávy a novinky
youtube.com – podrobné videonávody, spoty k zajímavým tématům, záznamy webinářů a další...
Instagram – akce, aktuality a úspěšné projekty

STÁTNI FOND ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ ČESKÉ REPUBLIKY

Operační program Spravedlivá transformace

	Číslo výzvy a opatření	Ukončení příjmu	Alokace
KVK / 11	Inovativní projekty oběhového hospodářství	31. 10. 2024	100 000 000 Kč
ÚLK / 12	Druhé kolo výzvy. Projekty třídění, dotřídování, úpravy, materiálové přeměny, chemické recyklace ostatních a nebezpečných odpadů moderními způsoby	31. 10. 2024	940 000 000 Kč
MSK / 13		31. 10. 2024	300 000 000 Kč
ÚLK / 18	Filmové vouchery pro Ústecký kraj Výroba hraných a dokumentárních filmů v Ústeckém kraji	8. 3. 2024	50 000 000 Kč
KVK / 19		31. 12. 2024	50 000 000 Kč
ÚLK / 20	Řemeslné inkubátory Podpora vzniku řemeslných dílen	31. 12. 2024	200 000 000 Kč
MSK / 21		31. 12. 2024	200 000 000 Kč
KVK / 22		30. 6. 2024	40 000 000 Kč
ÚLK / 23	Koncepce a příprava projektů obnovy území Pro žádosti na individuální projekty s cílem obnovy území	30. 6. 2024	60 000 000 Kč
MSK / 24		30. 6. 2024	100 000 000 Kč
KVK / 25		30. 6. 2024	60 000 000 Kč
ÚLK / 26	Příroda a krajina Individuální projekty na obnovu přírody a krajiny	30. 6. 2024	90 000 000 Kč
MSK / 27		30. 6. 2024	225 000 000 Kč
KVK / 28		30. 6. 2025	60 000 000 Kč
ÚLK / 29	Obnova území – infrastruktura Výstavba a modernizace komunikací pro cyklisty, zpřístupnění lokalit s přírodní, kulturní nebo technickou hodnotou	30. 6. 2025	120 000 000 Kč
MSK / 30		30. 6. 2025	275 000 000 Kč
KVK / 31		31. 12. 2024	60 000 000 Kč
ÚLK / 32	Vzdělávání ve firmách Profesní vzdělávání a rekvalifikaci zaměstnanců ve firmách zasažených transformací	31. 12. 2024	500 000 000 Kč
MSK / 33		30. 6. 2026	360 000 000 Kč
Výzva I.	Úvěr transformace pro Karlovarský, Ústecký a Moravskoslezský kraj Bezúročné úvěry programu TRANSFORMACE jsou určeny na podporu investičních aktivit malých a středních podnikatelů	31. 12. 2026	1 800 000 000 Kč
MSK / 34	Obnova území – strategické brownfieldy Příprava projektové dokumentace a budování technické infrastruktury pro projekty tzv. strategických brownfieldů	30. 6. 2025	500 000 000 Kč
KVK / 38	Náborové příspěvky pro učitele Nábor a vzdělávání pedagogických pracovníků	24. 4. 2024	22 500 000 Kč
KVK / 39		31. 12. 2024	220 000 000 Kč
ÚLK / 40	Obnova území – veřejné služby, kultura, sport, rekreace Podpora veřejných služeb, kultury, sportu a rekreace	31. 12. 2024	330 000 000 Kč
MSK / 41		31. 12. 2024	400 000 000 Kč
MSK / 42	Vouchery pro univerzity Startovací grant pro držitele titulu Ph.D. na realizaci výzkumného projektu	30. 4. 2024	100 000 000 Kč
KVK / 43		30. 4. 2024	50 000 000 Kč
ÚLK / 44	Podpora projektů pro veřejný sektor Finanční podpora na realizaci zastřešujících projektů	30. 4. 2024	100 000 000 Kč
MSK / 45		30. 4. 2024	100 000 000 Kč
MSK / 46	Filmové vouchery Podpora výroby hraných a dokumentárních filmů	30. 6. 2024	50 000 000 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Bučovice: Přírodní zahrada ZŠ

V areálu základní školy v Bučovicích nechali upravit přírodní zahradu se zaměřením na adaptaci na klimatickou změnu. Celkově byla upravena plocha o rozloze 2 663 metrů čtverečních.

Podoblast podpory: 6.1.C – Rekonstrukce a vybavení center ekologické výchovy, učeben a jiných zařízení pro účely EVVO („Přírodní zahrady“)

Název projektu: Přírodní zahrada ZŠ Bučovice

Kraj: Jihomoravský
Okres: Vyškov

Příjemce podpory: Základní škola Bučovice 711, příspěvková organizace

Ukončení projektu: srpen 2023

Celkové způsobilé výdaje
593 505 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
500 000 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Dobrochov: Zahradní úpravy a účast v soutěži

Došlo k obnově malé vodní nádrže v centru obce, k výsadbě stromů a keřů a k umístění nového mobiliáře. Obec jako vítěz Zelené stuhy ČR reprezentovala Česko v soutěži Entente Florale Europe, kde se umístila na prvním místě.

Podoblast podpory: 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích

Název projektu: Malé zahradní úpravy v obci Dobrochov – park a účast v soutěži

Kraj: Olomoucký
Okres: Přerov

Příjemce podpory: obec Dobrochov

Ukončení projektu: říjen 2022

Celkové způsobilé výdaje
1 000 000 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
1 000 000 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Radim: Výsadba stromů

V místní části Radim obce Luže přispěli ke zlepšení životního prostředí a kvality ovzduší výsadbou osmdesáti listnatých stromů.

Podoblast podpory: 5.4 – Zlepšení funkčního stavu zeleně ve městech a obcích

Kraj: Pardubický

Okres: Chrudim

Příjemce podpory: město Luže

Ukončení projektu: srpen 2022

Celkové způsobilé výdaje
240 555 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
240 555 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Chotovice: Revitalizace zahrady

Během obnovy zahrady u Centra sociálních služeb v obci došlo k založení nových ploch zeleně, k výsadbě dřevin a trvalek, k vytvoření vodní plochy a vybudování zpevněných ploch.

Podoblast podpory: 5.4.A – Zakládání a obnova ploch zeleně včetně doprovodných vodních prvků přírodě blízkého charakteru a realizace opatření k zajištění podmínek pro existenci volně žijících živočichů v sídlech.

Název projektu: Revitalizace zahrady u Centra sociálních služeb v Chotovicích

Kraj: Pardubický
Okres: Svitavy

Příjemce podpory: Oblastní charita Nové Hradky u Skutče

Ukončení projektu: prosinec 2022

Celkové způsobilé výdaje
1 144 994 Kč

Dotace ze SFŽP ČR
915 995 Kč

Nárameč: Kanalizace a ČOV

Nárameč se pustila do vybudování splaškové kanalizace s následnou likvidací splaškových vod v nové čistírně odpadních vod. Dojde k zamezení průsaku odpadních vod do podzemních vod a vypouštění nečistých odpadních vod do povrchových.

Prioritní osa 1, specifický cíl 1.1 – Snížit množství vypouštěného znečištění do povrchových i podzemních vod z komunálních zdrojů a vnos znečišťujících látek do povrchových a podzemních vod

Název projektu: Kanalizace a ČOV obce Nárameč

Kraj: Vysočina

Okres: Třebíč

Příjemce podpory: obec Nárameč

Předpokládané ukončení projektu: 30. 6. 2024

Celkové způsobilé výdaje
51 797 389 Kč

Příspěvek EU
33 020 835 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Chýnovské jeskyně: Návštěvnické středisko

Nové návštěvnické středisko Chýnovské jeskyně nahradilo dosavadní nevyhovující prostory. Nový objekt nabízí expoziční a edukativní prostory pro přednáškovou a osvětovou činnost a prezentuje přírodní bohatství oblasti.

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.1 – Zajistit příznivý stav předmětu ochrany národně významných chráněných území

Název projektu: Návštěvnické středisko Chýnovské jeskyně

Kraj: Jihočeský

Okres: Tábor

Příjemce podpory: Správa jeskyní ČR

Ukončení projektu: 11. 5. 2022

Celkové způsobilé výdaje
16 548 884 Kč

Příspěvek EU
16 548 884 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Jenišov: Revitalizace veřejné zeleně

V Jenišově proběhla komplexní revitalizace veřejné zeleně ve třech lokalitách. Odborníci ošetřili stromy, na některé z nich instalovali budky pro drobné ptáky. Odstraněn byl porost invazní křídlatky, květnaté trávničky a výsadby stromů, keřů a trvalek zvýší biodiverzitu.

Prioritní osa 4, specifický cíl 4.4 – Zlepšit kvalitu prostředí v sídlech

Název projektu: Revitalizace veřejné zeleně v obci Jenišov

Kraj: Karlovarský

Okres: Karlovy Vary

Příjemce podpory: obec Jenišov

Ukončení projektu: 31. 1. 2024

Celkové způsobilé výdaje
2 007 833 Kč

Příspěvek EU
1 834 250 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

Zbůch: Energetické úspory budovy ZŠ

Budova je rozsáhlým školním komplexem, který není památkově chráněn, jeho provoz je velmi neúsporný. Došlo k zateplení fasády, výměně oken a dveří, starý kotel nahradí nový tepelný zdroj.

Prioritní osa 5, specifický cíl 5.1 – Snížit energetickou náročnost veřejných budov a zvýšit využití obnovitelných zdrojů energie

Název projektu: Energeticky úsporná opatření budovy ZŠ v obci Zbůch

Kraj: Plzeňský

Okres: Plzeň-sever

Příjemce podpory: obec Zbůch

Předpokládané ukončení projektu: 30. 6. 2024

Celkové způsobilé výdaje
16 121 308 Kč

Příspěvek EU
5 642 458 Kč

Foto: archiv SFŽP ČR

▶ Londýn – první národní městský přírodní park na světě

Je to už pět let, co byl Londýn prohlášen za první národní městský přírodní park na světě. Nově získaný status tehdy odstartoval **osmidenní festival oslavující přírodu hlavního města Spojeného království a potvrdil tak vůli jeho obyvatel aktivně se podílet na tom, aby jejich život v metropoli byl zdravější, zelenější a propojenější s přírodou, která je tu obklopuje.** Londýn se tak vydal na cestu, ve které neúnavně pokračuje i dnes, přestože na ní čelí obrovským výzvám.

Vše začalo v roce 2013 kampaní Dana Ravena-Ellisona, výzkumníka National Geographic. Jeho cílem bylo, aby si obyvatelé města uvědomili, jak blízko v něm k divoké přírodě vlastně mají. Odtud už se pak vůle a snaha učinit své město zdravějším, zelenějším a veselejším místem k životu čerpá mnohem snadněji. „Příroda je v průřezu a její budoucí zdraví v podstatě do velké míry závisí na tom, co se bude dít ve městech,“ říká Dan Raven-Ellison. „Entuziasmus a nadšení veřejnosti jsou pro přírodu, její uchování a ochranu, klíčové,“ je přesvědčen.

Pointou statusu národního městského přírodního parku je samotný přístup k přírodě ve městě, kdy se o ni pečuje podobně jako v běžných národních parcích. Přírodním zónám ve městě se přisuzuje nesporný význam coby oblastem zásadním pro zdraví a spokojenost jeho obyvatel. „Nebot přírodu je potřeba mít, a ne pěkné mít,“ říká Dan Raven-Ellison.

Londýn si dal závazek, že do roku 2050 budou 50% jeho území pokrývat přírodní plochy v nějaké podobě. Výbor nadace, kte-

ré za udělení statusu prvního národního městského parku stojí, proto vyzývá Londýňany, aby všude, kde je to jen trochu možné, proměnili každou šedou plochu v zelenou. Většinou stačí třeba odstranit dlažbu z příjezdové cesty nebo ze zahrady a nahradit ji travním porostem. Znovu také zazněla připomínka, aby se do plotů provrtávaly otvory, kterými mohou procházet ježci. Hnutí nezůstalo bez povšimnutí a londýnská radnice tehdy vyčlenila na podporu projektu celých 12 milionů liber, z nichž 5 milionů šlo do výsadby stromů a 1,5 milionu na vytvoření celého nového lesíku.

Takové investice se v dlouhodobém horizontu vyplácejí. Průzkumy ukazují, že lidé, kteří žijí v kontaktu s přírodou, obklopeni zelení a s možností v ní pravidelně pobývat, mívají výrazně menší sklony k obezitě, k psychickým problémům i k předčasné smrti. Každá libra vynaložená na výsadbu stromů a péči o ně ušetří ve Spojeném království dalších sedm liber, které by byly vydány na zdravotní péči a energii a újmy na životním prostředí s ní spojené.

I když ještě možná nedosáhl 50% ozelenění své rozlohy, patří Londýn již nyní – dlouho před rokem 2050 – k nejzelenějším

Polovina světové populace žije ve městech. V roce 2050 to bude sedm z deseti lidí na planetě. Větší množství městské zeleně je možností, jak prospívat lidskému zdraví i prostředí, ve kterém žijeme.

Londýn je městem environmentálních paradoxů. Je zároveň jedním z měst s nejznečištěnějším vzduchem na světě a jedním z nejvíce zazeleněných měst světa. Přesto i právě proto si vytyčil nemalé cíle v dosažení uhlíkové neutrality.

vané obývané plochy. Kidbrooke Village je jedním takovým projektem. Součástí dalšího projektu, komplexu Woodberry Down, bylo i financování vytvoření přírodní rezervace včetně desetihektarového močálu, kterou slavnostně otevřel sir David Attenborough.

Londýn se potýká také s vysokým znečištěním vzduchu, které přispívá k 9 000 předčasných úmrtí ročně. Město pravidelně překračuje stanovené limity oxidu uhličitého v ovzduší. Jedním ze způsobů, jak se zde rozhodli se špinavým vzduchem vypořádat, je výstavba živých zelených zdí, jakýchsi vertikálních záhonů, podél nejrušnějších městských komunikací. Ty by měly pomoci se snížením emisí oxidu uhličitého i s absorpcí dalších polutantů.

Dalším pomocníkem na cestě k zelenějšímu životu ve městě by se měly stát zelené střechy. Když si ve městě pěstujeme rostliny nad hlavou, pomáháme tím snižovat teplotu, která je v rozpáleném městě o mnoho vyšší než v přírodní krajině. Zelené střechy také vstřebávají dešťovou vodu a přitahují ptactvo a včely.

O to větší výzvou se pak jeví být další cíl, který si Londýn vytyčil: stát se do roku 2030 uhlíkově neutrálním městem. Toho chce kromě jiného dosáhnout 27% snížením městského provozu. Skutečnost je totiž taková, že celá třetina cest, které Londýňané vykonají autem, by se dala ujet za méně než 25 minut a dvě třetiny

by bylo možné za méně než 20 minut ujet na kole. Studie naznačují, že pokud město nezvládne v následujících letech přejít na čistší způsoby dopravy, zaplatí za to vysokou cenu místní i národní ekonomika, ale také zdraví jeho obyvatel. Zatímco v jiných oblastech života se velké kroky vedoucí ke zlepšení ovzduší podařily, doprava za nimi silně pokulhává. „Aby radnice dostála svému slibu o uhlíkové neutralitě, bude zapotřebí učinit tvrdá a nekompromisní rozhodnutí,“ zaznívá z think tanku Centre for London. Ostatně, za pár let uvidíme, jak britská metropole ve své snaze obstála. ●

DIVOČINA VE MĚSTĚ

Londýn není jen betonová džungle, jak by se o devítimilionové metropoli dalo bez hlubšího zamyšlení předpokládat. Nevládne tu jen shon, byznys a noční život v klubech, ale také divoká příroda. V zákoutích města totiž žije těžko uvěřitelných až 15 000 přírodních druhů včetně například osmi druhů netopýrů, největší populace roháčů obrovských v Anglii a stovek ptačích druhů. V Londýně je téměř stejně stromů jako obyvatel a téměř polovinu jeho rozlohy tvoří zeleň a voda v podobě řek, kanálů a nádrží.

„Město představuje krajinu, která je velmi odlišná od typické přírodní krajiny, jakou je třeba les, ale lišky, sokoli a další zvířata, která tu žijí, nemají o nic menší hodnotu než divoká zvířata z jiných habitatů,“ říká Dan Raven-Ellison. „Hned na počátku jsme tu měli přes 250 organizací, které se podílely na tom, aby se Londýn stal prvním městským přírodním parkem na světě,“ dodává.

K ozelenění ale obrovsky přispívají i samotní Londýňané drobnou každodenní péčí o přírodu svého města. Na balkonech a dvorcích vysazují divoké květiny. V předzahrádkách a ve veřejném prostoru pěstují zeleninu a ovoce. Betonové a cihlové zdi nechávají porůstat břečtanem. V plotech prostřihávají malé otvory, aby jimi mohli procházet ježci. A také navzájem sdílejí své poznatky o divokých koutcích, které při toulkách městem objevili.

► Návrat přírodních textilních barviv

Přírodní textilní barviva se vrací. Neblahé dopady syntetických textilních barviv na lidské zdraví i na životní prostředí už jsou nám velmi dobře známy, přesto se textilní průmysl nijak zvlášť nemění. Začínají se ale objevovat farmáři, návrháři a výrobci textilu, kteří znovu sahají ke stovkami let prověřeným a osvědčeným způsobům barvení látek. Důvody jsou prosté a jasné. Přírodní barviva jsou bezpečnější a šetrnější vůči planetě a cítíme se v nich lépe také proto, že v nich cítíme jakési propojení s přírodním světem, jehož jsme nedílnou součástí.

Barvení textilu patří k chemicky nejintenzivnějším průmyslům, které na naší planetě provozujeme, a je také jedním z hlavních znečišťovatelů vodních zdrojů. Většina barvení textilu se navíc odehrává v zemích, kde se prakticky vůbec neřeší množství chemikálií, kterému jsou zaměstnanci textilních továren vystaveni, a jakým způsobem se s odpadem zbylým po barvení textilu nakládá.

Syntetická barviva ale mohou představovat riziko i pro koncového zákazníka. Některá barviva zůstávají na látce a vypařují se do vzduchu, který dýcháme, anebo je naopak vstřebáváme skrze kůži do těla. Některé chemikálie mohou vyvolat alergickou reakci, způsobit podráždění kůže a vyrážku. Vytváří otázka, proč je ještě vůbec používáme.

Alespoň že většina barviv obsahujících potenciálně karcinogenní složky už byla zakázána. Návrat k přírodním barvivům je pak o to pochopitelnější. Ve velkém se ale zatím nekoná.

Rychle jsme na ně zanevřeli, vracíme se k nim ale pomalu Po většinu historie lidé používali k barvení látek materiály z přírodních a povětšinou lokálních zdrojů. Většina barviv pochází z rostlin – jejich kořenů, plodů, kůry, listů a dřeva, méně častěji pak z hmyzu či minerálů.

S příchodem syntetických barviv v polovině devatenáctého století upadla většina přírodních barviv v zapomnění. Syntetická barviva jsou totiž levnější, vhodnější pro velkoobjemovou výrobu a také vhodná pro barvení syntetických vláken. Uvědomujeme si ale, že cena, kterou za tyto jejich výhody platíme,

Odhaduje se, že 17–20 % průmyslového znečištění vodních zdrojů pochází ze syntetického barvení textilu, kdy toxické odpadní vody odtékají do řek a posléze do moří, kde napáchají obrovské škody. Povědomí o tom, jak velkým problémem je takové znečištění pro sladkovodní i mořskou faunu a flóru i pro zdraví lidí, kteří u znečištěných vod žijí, zvýšily některé dokumenty jako například River Blue.

Přírodní barvy a jejich používání jsou zřejmě nejstarším lidským uměním vůbec. Byly prvním nástrojem, který lidé začali používat k zobrazování svého okolí, výjevů každodenního života i sebe samotných.

je příliš vysoká. A tak se v současné době pozornost obrací zpět k umění přírodních barviv, uchovávaném po generace uvědomělými jednotlivci i tradičními kulturami. Znovu se učíme, jak si vážit jejich krás a hodnot. A těch není málo.

Přírodní barviva jsou biologicky rozložitelná, netoxická a antialergická. Pokud nejsou během barvení použity žádné škodlivé chemikálie jak při barvení samotném, tak při ustalování, mají přírodní barviva mnohem menší negativní dopady na životní prostředí než barviva syntetická.

Rostliny, z nichž se přírodní barviva získávají, mohou být navíc pěstovány regenerativně. Pak vznikají vedlejší produkty jako kompost či bioplyn, čímž se celková užitečnost pěstování takových rostlin ještě zvyšuje. Dobrým příkladem za všechny může být indigo, jedno z nejoblíbenějších přírodních barviv vůbec.

Indigo je modré barvivo získávané z listů rostliny Indigofera tinctoria, která by si mezi rostlinami bezesporu zasloužila jednu z předních příček v trvalé udržitelnosti. Je to velmi odolná rostlina, které se daří v různých typech půd, aniž by k tomu potřebovala nějakou

chemickou výpomoc. Coby luštěnina funguje jako přírodní hnojivo, které váže do půdy dusík a často se vysévá, když je potřeba půdu zregenerovat mezi jednotlivými plodinami.

V Indii a Bangladéši, které jsou velkými producenty indiga, se stonky rostliny využívají jako biopalivo poté, co byla sklizena část využívaná k barvení.

Celý cyklus od vypěstování zdroje barviva přes obarvení látky až po ušití finálního výrobku z ní může být i následování hodným sociálním projektem, jako je tomu v případě bangladéšského Living Blue, kdy se vše odehrává na jednom místě a v rámci jedné komunity. Díky pěstování rostlin, získávání indiga z nich a barvení textilu tu vznikla řada pracovních míst, což v důsledku znamená velkou vzpruhu pro celou místní ekonomiku.

Oku i duši pohled na přírodně barvené látky lahodí

Přírodní barviva kromě toho, že jsou jemnější a šetrnější k našemu zdraví i ke zdraví celé planety, ještě navíc svou přítomností navozují uklidňující a léčivou atmosféru, vytvářejí celkově harmoničtější prostředí.

Druh estetiky, kterou v sobě nesou, nemohou syntetické barvy nikdy ani vzdáleně napodobit. Přírodní barvy mají hloubku, sytost i komplexnost, která umělým barvivům chybí. Mnohé z rostlin, jejichž části se k barvení používají, obsahují více než jednu barevnou složku a ty se ještě liší v závislosti na tom, v jakém druhu půdy rostlina vyrostla. Výsledkem je pestrá a bohatá barevná škála mnoha možností, oproti níž syntetická barviva působí uniformně a ploše. Už jen pohled na přírodní látku obarvenou přírodním barvivem je sám o sobě uklidňující.

Přírodní barvy jsou živé stejně jako svět, ze kterého pocházejí. Vyprávějí příběh o tom, odkud se tu vzaly, mají mnoho poloh, světlo a stín se na nich odrážejí tak, jak to na synteticky obarvených látkách není možné zachytit. S věkem získávají patinu, stárnou s grácií. Jejich prostřednictvím jako bychom si venek přinášeli dovnitř, malý kousek přírody k sobě domů. Obklopovali jsme se přírodně barvenými látkami po tisíce let, tak je přirozené, že k nám dodnes promlouvají jazykem sice beze slov, ale o to srozumitelnějším. Vlastně jsou takovou přírodní terapií. ●

Dveře do mainstreamové výroby textilu zůstávají přírodním barvivům zavřeny

Při barvení a ustalování textilu s použitím syntetických barviv se běžně spotřebuje i 200 tun vody na tunu textilu. Většina takto použité vody se do přírody vrací v podobě toxického odpadu obsahujícího zbytkové barvy a nebezpečné chemikálie. Nakládání s odpadní vodou je přitom málokdy nějak regulováno a jen zřídka je mu věnována patřičná pozornost. Znečišťovatelé většinou dále bez úhony znečišťují. Přírodní barviva by se nabízel jako jednoduché řešení, ale v průmyslové výrobě textilu se nepoužívají. Je totiž možné jimi obarvit jen přírodní materiály, což rovnou vylučuje většinu masově vyráběného levného oblečení, a ne každý zákazník je ochoten vidět krásu v tom, jak se přírodními barvivy obarvené materiály při nošení chovají a jak používáním a praním blednou. Přírodní barviva jsou tak zatím v rukách nadšených jednotlivců a malých lokálních značek. Dobrou zprávou je, že u nich nakupuje stále více lidí, kteří už cenu za synteticky barvený textil v podobě znečištěných vodních zdrojů nechťejí dál platit.

Byli jsme

INFOTHERMA

Na 29. ročníku mezinárodní výstavy Infotherma mnozí z vás vyhledali společný stánek Ministerstva životního prostředí a Státního fondu životního prostředí ČR. Snažili jsme se vám dát informace o tom, jak zlepšit vaše bydlení. Zajímali vás i program Nová zelená úsporám, který pokračuje další etapou a nabízí domácnostem nové příležitosti finanční podpory energeticky úsporných renovací rodinných i bytových domů. Bavili jsme se také o dotacích na výměnu starých plynových kotlů, rozšířené nabídce dotací pro bytové domy nebo možnosti financování formou zálohy či zvýhodněného úvěru. Poskytovali jsme také informace o Operačním programu Spravedlivá transformace.

Záštitu výstavě udělily Ministerstvo životního prostředí i Státní fond životního prostředí ČR.

Pozvánky

SEMINÁŘ

Semináře a přednášky k programu Nová zelená úsporám

Přijedeme vám představit novinky v oblasti dotací na úsporné a ekologické bydlení. Poradíme vám, jaká opatření jsou pro váš dům vhodná i jak o dotační podporu požádat.

Semináře se konají ve spolupráci se samosprávami krajů, měst a obcí. Společně s našimi specialisty se zaměříme na novou etapu programu Nová zelená úsporám. Řekneme vám více o možnostech podpory výstavby či rekonstrukce budov, instalace fotovoltaických systémů, zelených zdrojů vytápění, hospodaření s vodou nebo třeba budování zelených střech. Zjistíte, za jakých podmínek máte nárok na čerpání dotací předem v programu Oprav dům po babičce. Naši odborníci poradí i majitelům bytových domů, jak odblokovat nesouhlas vlastníků bytů či družstevních podílů s nákladnými renovacemi. Zeptejte se nás, jak vám můžeme pomoci bydlet lépe. Vaše dotazy rádi zodpovíme i na individuálních konzultacích.

Na semináře není nutné se předem registrovat.

TERMÍNY SEMINÁŘŮ

6. března 2024 – 15:30 hod. – Rybí

22. března 2024 – 16:00 hod. – Zlín

Termíny seminářů průběžně doplňujeme, sledujte web sfzp.cz.

Jak na nákupy energií, energetickou koncepci a financování energetických projektů

15. února 2024, 10:00–15:00 hod. / zasedací místnost Sira Rogera Scrutona, MU, Komenského nám. 220/2, Brno

Na semináři se dozvíte, jaké jsou možnosti nákupu energií. Zkušené zástupci obcí budou sdílet své zkušenosti co (ne)chtít od místní energetické koncepce. Možnosti dotační podpory na financování energetických projektů vám představí odborníci ze Státního fondu životního prostředí ČR a Jihomoravského kraje. Účast je zdarma po předchozí registraci. Registrovat se můžete do 12. února 2024.

VELETRH

FOR PASIV

15.–17. února 2024 / PVA EXPO Letňany

Veletrh FOR PASIV, konaný pod odbornou záštitou Státního fondu životního prostředí ČR a Ministerstva životního prostředí, zahájí za účasti ředitele SFŽP ČR Petra Valdmana již 11. ročník. I letos budou mít návštěvníci veletrhu příležitost poradit se se specialisty Fondu, jak bydlet úsporněji. Zeptat se mohou na podporu dílčích energeticky úsporných opatření ve standardním programu Nová zelená úsporám, na novinky v dotacích na zateplení a solární ohřev vody pro domácnosti s nižšími příjmy NZÚ Light i na nabídku dotace a výhodného úvěru na komplexní renovaci domu v programu Oprav dům po babičce.

Poradenský stánek Státního fondu životního prostředí ČR: hala 2, č. 2A15.

PŘEDNÁŠKA JAK NA ÚSPORNÉ BYDLENÍ

pátek 16. února 2024, 13:00–14:00 hod.

sobota 17. února 2024, 14:15–15:15 hod.

KONFERENCE

Konference Sršeň asijská aktuálně

20. února 2024 / Ministerstvo životního prostředí (a také online)

Již II. celostátní odborná konference s mezinárodní účastí. Registrace účastníků začíná v 9:00 hod., účast na konferenci je zdarma. Spolupořadatelé jsou Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, Ministerstvo životního prostředí a Pracovní společnost nástavkových včelařů CZ. Registrace účastníků probíhá do 15. února 2024 prostřednictvím online formuláře. Vzhledem k omezeným místům v jednacím sále doporučujeme online účast.

EVROPSKÁ UNIE
Fond soudržnosti
Operační program Životní prostředí

Spolufinancováno
Evropskou unií

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Priorita | měsíčník Státního fondu životního prostředí ČR | vydává Státní fond životního prostředí ČR, rezortní organizace Ministerstva životního prostředí | ročník 17 | číslo 2 | únor 2024 | časopis je distribuován bezplatně, pouze na území ČR | **adresa redakce:** Olbrachtova 2006/9, 140 00 Praha 4 |

kontakt na redakci: priorita@sfzp.cz | **objednávky:** www.sfpz.cz, www.opzp.cz | **redakce:** šéfredaktor: Jan Rödling; redaktorka: Barbora Scheinherrová;

grafická úprava: Eva Štanglová | **fotografie na titulní straně:** Archiv ČSÚ | **číslo registrace:** MK ČR E 18178 | Tento časopis je tištěn dle ekologických standardů. |

Texty z časopisu Priorita je možné přetiskovat za předpokladu uvedení autora a zdroje.

Prosíme o správné vytrídění recyklovatelného obalu i časopisu.